

QUADERNS DE VILAMAJOR

Les masies (II)
El veïnat de Santa Susanna

7

Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor

QUADERNS DE VILAMAJOR

7

Les masies (II) El veïnat de Santa Susanna

Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor

Desembre 2008

Autor del text: Ferran Sarrià i Saracho

Disseny de la coberta: José Rivero Ruiz

Correcció de textos: Neus Puig i Casademunt

Edita: Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor.
Casa de la Vila, c/Nou, 26, Sant Pere de Vilamajor.
Tel. 93-845-00-08

Impressió: Impremta Pagès. Anglès (Girona). Tel. 972 42 01 07

Dipòsit legal: GI-I492-2008

Portada: Masia el Samon (SPV).

Als meus pares

Malgrat el silenci

Us estimo

AGRAÏMENTS

Des d'aquestes línies vull expressar el meu sincer agraïment a totes les persones que han col·laborat desinteressadament en l'elaboració del llibre, als habitants de les masies per perdre el seu temps en respondre les meves preguntes i als membres del Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor pel seu suport i consells.

Molt especialment vull agrair totes les aportacions, que n'han sigut moltes, d'una enciclopèdia vivent de Vilamajor com és en Josep Illa. Gràcies.

A la Cristina, la Isabel, la Judith, la Carme i la Marisa per facilitar-me, amb rapidesa i diligència, tot allò que els hi he demanat.

A la Neus Puig per dedicar una part de les seves vacances en esmenar tots els meus errors, que han sigut molts, ortogràfics i sintàctics.

Les masies (II)

Veïnat de Santa Susanna

Agraïments	5
Pròleg.....	15
I. El veïnat	
A. Situació.....	21
Bb. Aspectes geogràfics	
I. Formació geològica.....	27
II. L'orografia.....	29
III. Els recursos hídrics.....	33
IV. El clima.....	35
V. La vegetació i la fauna.....	37
C. Aspectes humans	
I. Història i poblament.....	39
II. Les comunicacions.....	50
2. Les masies	
A. Introducció.....	55
B. Les masies	65
I. La Vall Magna	
1. Vallmanya.....	70
2. El Tarré.....	72
3. Can Bernat.....	74
4. Can Solei.....	75
5. Mas Crosell.....	76
6. Mas Pasqual.....	76
7. Mas Bosch.....	77
8. Mas Abellar.....	77

II. Santa Susanna

1. El Polell.....	82
2. Mas Joan.....	83
3. Can Ramonet.....	84
4. Can Jaume Cabreta.....	85
5. Ca l'Esquena Ampla.....	87
6. Mas Rovira.....	89
7. Can Ginesta.....	91
8. Can Planas.....	92
9. Cal Magí.....	94
10. Cal Ros.....	95
11. Ca l'Andreu.....	97
12. Can Ramonillo.....	99

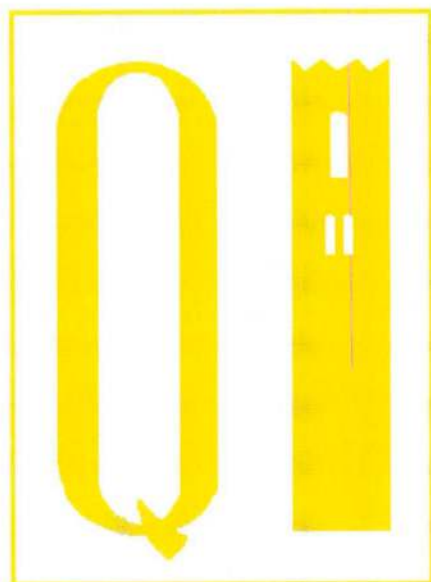
III. La Tordera

1. El Saüc.....	104
2. Can Coca.....	105
3. Can Marsal.....	107
4. Can Tart.....	109
5. Can Girabés.....	111
6. Can Roca.....	112
7. Can Gorgs.....	114
8. Can Sagrera.....	115
9. Cal Regatxo.....	116
10. Can Marxant.....	117
11. Can Jaumet Roca.....	118
12. Can Toni.....	119

IV. Montseny

1. Can Besa.....	124
2. El Samon.....	126
3. Mas Ramon.....	128
4. Mas Font.....	128

5. El Vilaró.....	129
6. Els Suroos.....	130
7. Can Vellana.....	132
8. La Cogulla.....	133
9. Cal Civadé.....	134
V. Altres masies	
1. Mas Petit.....	137
2. La Casa Nova.....	137
3. Can Xisquet.....	138
4. Can Paisa.....	138
5. Mas Nespler.....	139
6. Mas Miró.....	139
7. Mas Martorell.....	140
3. Annexes	
A. Quadre de població.....	142
4. Bibliografia.....	147

PRÒLEG

Quan vaig acabar el segon Quadern de Vilamajor *Les masies. El veïnat de Canyes*, em vaig treure un pes de sobre. Era el meu primer llibre, el meu primer treball, el meu primer estudi en profunditat. No sabia el resultat que tindria, no sabia si la feina feta era la correcta, no sabia on aniria a parar.

Després de sis anys he pogut reflexionar i adonar-me'n que a vegades els compromisos es prenen en un moment que no era pas l'adient però l'eufòria o la irreflexió et fan males jugades, i aquest va ser el meu cas.

L'objectiu primigeni de fer un catàleg o inventari de les masies del nostre terme municipal s'ha convertit en un estudi històric i geogràfic d'un veïnat de Sant Pere. Les idees són les mateixes però els objectius han canviat.

L'aparició de diversos estudis de les masies del Montseny realitzats per la Diputació de Barcelona van obligar a canviar l'estructura de la monografia. Fer un inventari no tenia sentit atès que ja existia i es trobava a l'abast de tothom. Calia canviar l'objectiu sense deixar de banda la temàtica. I per què no fer una aproximació històrica i geogràfica d'un veïnat a través de l'anàlisi de les masies? La idea podia resultar prou interessant.

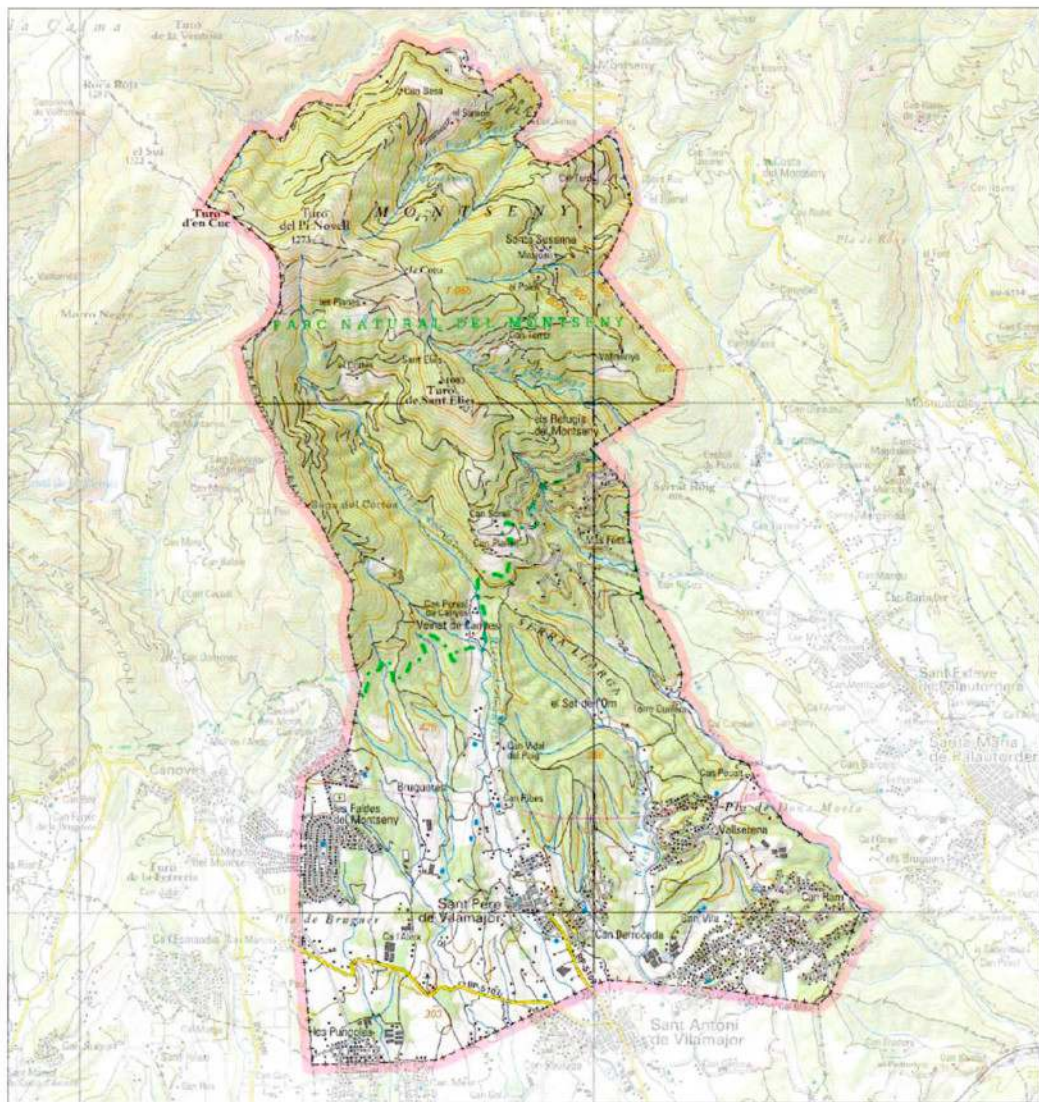
Una masia, com a part d'un mas, s'establia en un lloc on les condicions, encara que mínimes, fossin les adients per a la supervivència dels seus habitants. Però, quins eren els condicionants? El tipus de sòl, l'orientació, el clima, les fonts de producció, la subsistència eren, entre d'altres, raons de pes perquè una família s'establís en un indret. L'objectiu que em vaig marcar fou analitzar quins eren els principals condicionants que determinen la vida en un veïnat.

La qüestió era: quin veïnat faig? La decisió fou fàcil per a mi. El fet que el primer veïnat fos el de Canyes amb una part a la plana i una altra part a la muntanya, va fer que obtingués molta informació històrica i geogràfica, especialment de la part muntanyenca. Molta d'aquesta informació era compartida amb el veïnat de Santa Susanna. Una part de la feina ja la tenia feta, per tant, era obvi que escollís aquest veïnat.

Malauradament no vaig tenir en compte altres variables i ara me'n penedeixo. Santa Susanna es troba allunyat de tot i, a més, l'accessibilitat no és massa acceptable. Cal afegir que, malgrat que hom pot pensar el contrari, el veïnat posseeix moltes masies, moltes més que altres veïnats. Finalment, la majoria de masies s'utilitzen com a segona residència, oblidant-se de les seves antigues funcions. Tot plegat ha fet que la feina sigui molt més feixuga que no pas el veïnat de Canyes.

Vull aclarir que el llibre no és un estudi en profunditat del veïnat sinó que n'he volgut donar unes petites pinzellades amb el clar objectiu d'informar i donar a conèixer al lector una part molt important del municipi però a la vegada desconeguda. Desitjo que us agradi.

Mapa del terme municipal de Sant Pere de Vilamajor

Font: Diputació de Barcelona.

1. El veinat

A. Situació

La creació de la Marca Hispànica pel reialme carolingi, vers els segles VIII-IX per frenar les escomeses dels sarraïns, va comportar una divisió del territori de Catalunya en comtats.

Cada comtat, al seu torn, es trobava dividit en parròquies. Cada parròquia havia de tenir assignada una església a càrrec d'un rector, prior o plebà que s'encarregava de donar servei espiritual a tots els veïns que en formaven part.

Establir els límits de les parròquies era un procediment força senzill: una parròquia aplegava els habitants de les masies situades a una distància que els permetia anar i tornar de l'església en un matí, és a dir, un territori d'uns deu quilòmetres de radi al voltant de l'església.

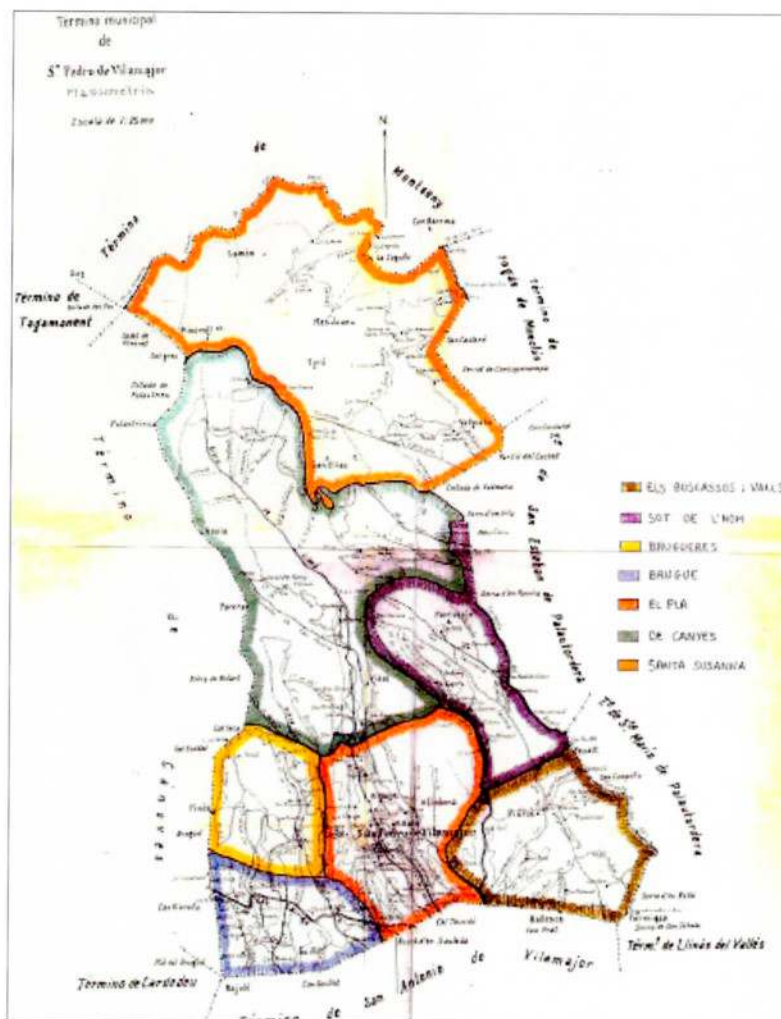
A Sant Pere de Vilamajor ens consta l'existència de dues parròquies, la de Sant Pere i la de Santa Susanna. La primera donava servei als feligresos del pla i la segona, als de la muntanya.

Tenim constància de l'existència al segle XII de la parròquia de Santa Susanna, però, malauradament, no es disposa de cap document que ens indiqui els seus límits encara que, tenint en compte les premisses anteriors, l'església de Santa Susanna hauria de tenir una parròquia que aplegués a tota la població del vessant sud, nord i est del cim del Samon-Pi Novell.

L'església original la localitzarem al Pla de la Capella, el qual es troba situat a sobre mateix del mas Samon. Avui en dia encara es poden veure les seves restes. La dada és força important atès que els habitants del vessant sud, l'anomenada vall de Sant Elies, tenien més a prop l'església de Sant Pere que no pas la de Santa Susanna. Per tant, els seus límits varien: la parròquia la formarien els habitants del vessant nord i est.

Amb els anys, formar part d'una parròquia ja no era només compartir una església, tot el contrari, entre els seus habitants es van crear uns llaços d'amistat, de solidaritat i, sobretot, lligams familiars en crear-se petites societats endogàmiques.

Malgrat que amb posterioritat, la parròquia, des d'un punt de vista eclesiàstic, desaparegué convertint-se en una sufragània de La Costa, els habitants mantingueren un sentiment d'unió i fidelitat.

Mapa de Sant Pere de Vilamajor de l'any 1969.
Font: Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor.

se atascan en invierno, por lo que, atendiendo el espíritu de la sobrecitada Real Cédula, se mira indispensable su creación. Consta en esta parroquia de la casa o vecino que ha tenido como anejo añadiéndole la casa de Xisquet de la parroquia Montseny (San Julián). La categoría de esta parroquia es rural de 1ª clase con 3500 reales para el párroco y 2.000 para el culto.

Esta parroquia por parte de Oriente linda con San Esteban de Palautordera. Su línea divisoria la forma una línea que partiendo del camino vecinal que va de San Esteban al Montseny, en el punto llamado las Illes de Panxec, sube rectamente a la montaña en dirección a mediodía a encontrar con un mojón de tres caras situado en dirección a las haciendas Vallmanya, Esteban Coll y Terradas. Aquí va siguiendo la línea hasta llegar a la sierra de Vallmanya y Castell de Fluviá; continua la línea en división de ambas haciendas, pasando por el extremo superior de una pequeña hacienda llamada Brullà d'en Vila, atraviesa el torrente de Vallmanya y sube a la sierra opuesta donde se encuentran tres mojones divisorios de las propiedades Burell, Vallmanya y Castell. Hasta aquí es la misma línea que forma la división civil de San Esteban y Santa Susana. Por parte de mediodía linda con la parroquia de San Pedro de Vilamajor y la separa la línea que parte del sobredicho punto y va a encontrar un mojón situado cerca de la cueva Burell. Desde ésta, sube hacia la montaña de San Elías, pasando por la cima del monte, o lo que llaman "l'aigua vessant" y se encuentra con otro mojón en el llano que forma la cima más alta del monte y baja rectamente a otro que hay situado en la pendiente opuesta de dicho monte, y este se va al camino que conduce de Santa Susana a Las Planas, desde donde, formando una especie de diagonal, se une a un mojón que hay situado en el llano llamado "Plana de Vilardell". Finalmente, desde este punto va siguiendo rectamente la línea hasta llegar al mojón que hay en el "Turó de la Colladeta" y desde esta atraviesa a la otra parte del "Sot de las Canals" a unirse con el camino que va de Vilamajor a Roca Roja. Hasta aquí es también la misma línea civil que separa esta parte a ambos pueblos.

Por poniente linda con la parroquia de Cánovas y la línea de separación es el camino que conduce a Roca Roja, donde por esta parte linda un poco con Tagamanent. Al llegar a Roca Roja se deja el camino y se toma a mano derecha la línea en dirección a norte, formando un ángulo recto con el torrente Bascona; de por esta parte, linda con San Julián de Montseny. Del vértice de este ángulo sigue la línea hasta llegar al río Tordera en el punto de unión llamado "Pont".

Por norte linda con Montseny y San Esteban de la Costa. Su división la forma el río Tordera desde el sobredicho "Pont" hasta que encuentra el camino vecinal de Montseny a San Esteban que es frente la casa Coca, donde el camino cruza el río. Esta división segrega de Montseny cinco casas que son Gerona, Artillé, Civadé, Cogulla y Corral de la Badona.

En el punto indicado la línea deja el río y toma en dirección a la derecha de la carretera vecinal antes citada, la cual sigue siempre hacia abajo hasta llegar al punto de partida de toda la divisoria o, lo que es lo mismo, hasta llegar a las Illes de Panxasec. Y esta división segrega de La Costa cuatro casas, a saber: Casa Coca, Marsal, Castañar y Doménech.”

*Mapa dels veïnats de Sant Pere de Vilamajor.
Font: Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor.*

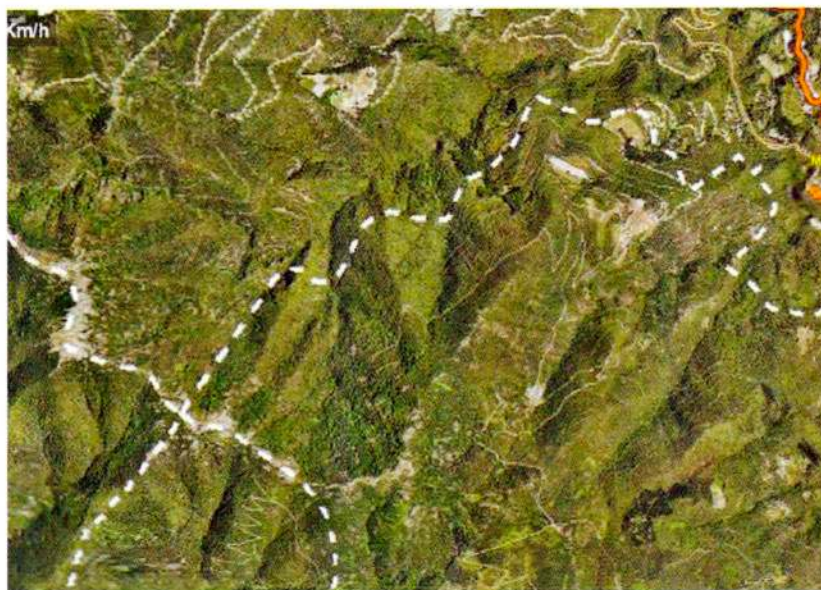
No és fins el 30 de març de 1969, quan l'ajuntament de Sant Pere de Vilamajor aprova la relació de les entitats bàsiques del municipi, essent: Santa Susanna, capital (sic), Canyes, Bruguers, Brugué, Sot de l'Hom i els Boscassos. Malauradament, no consten quins eren els seus límits a excepció d'un mapa on, a mà alçada, resten assenyalats els diferents veïnats o entitats bàsiques.

Amb més o menys imprecisions, els límits són iguals. Però trobem una diferència amb els límits eclesiàstics. A les artigues de can Tarré la línia fa una ziga-zaga incomprensible en el mapa de 1969. Malgrat que ja he manifestat que els habitants de la vall de Sant Elies no formaven part del veïnat de Santa Susanna, la línia acull, amb la ziga-zaga, la font d'en Borrell. La causa de dita anomalia ha de ser, irremeiablement, assegurar-se una font d'aigua que raja tot l'any. El fet demostra que els límits no es van fer en base a causes eclesiàstiques, socials o culturals, sinó que també es va tenir en compte el factor econòmic.

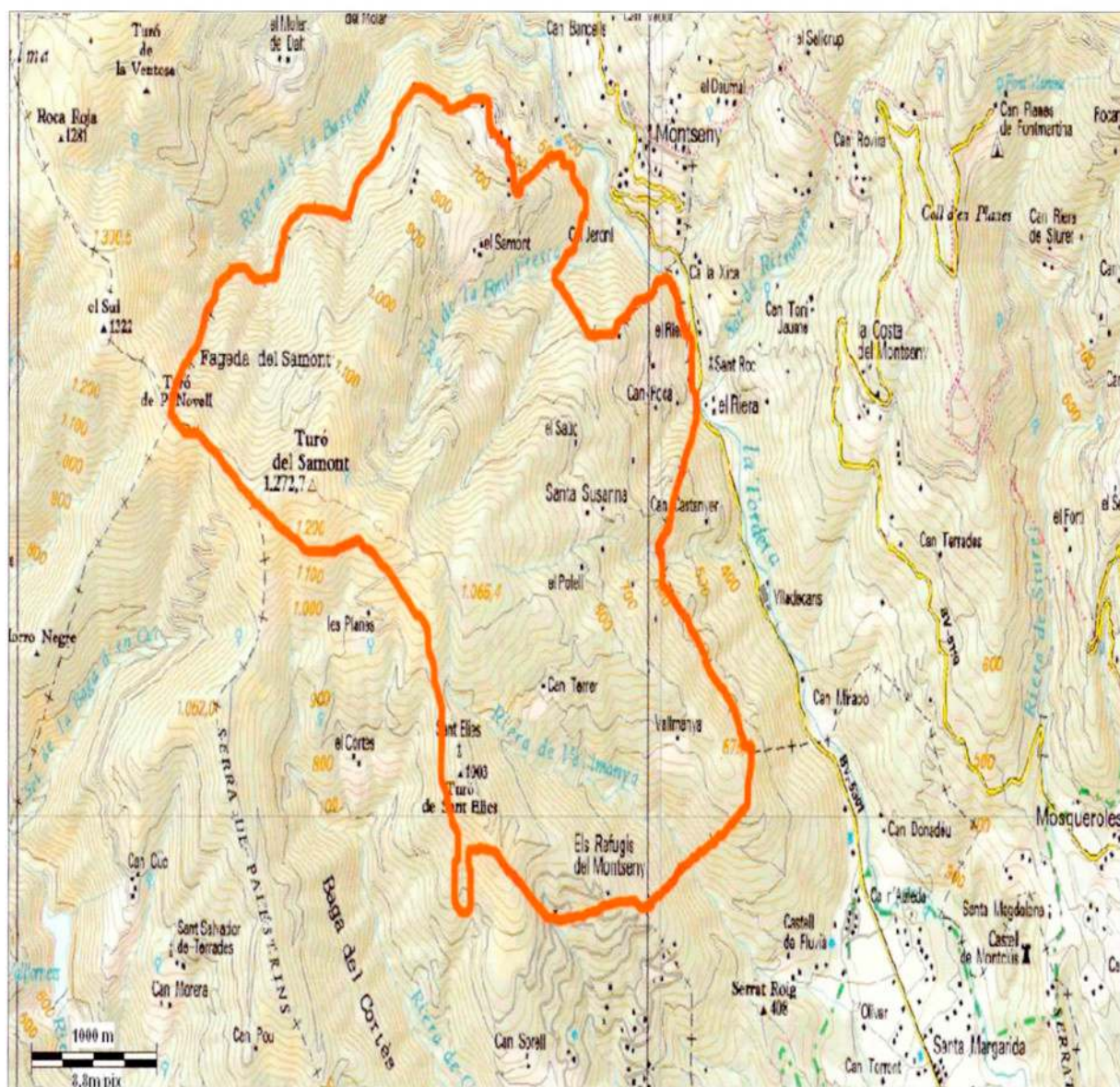
Actualment, hom respecta els límits del mapa, malgrat que no es té coneixement de qui el va fer i si realment és el correcte.

Fotografia aèria tridimensional
del terme municipal de
Sant Pere de Vilamajor,
i concretament en un primer pla
el veïnat de Santa Susanna.
Font: Diputació de Barcelona.

Fotografia aèria del veïnat de
Santa Susanna.
Font: Diputació de Barcelona.

Mapa topogràfic del veïnat de Santa Susanna. Font: Diputació de Barcelona.

B. Aspectes Geogràfics

I.- La formació geològica

L'era paleozoica és una etapa de la història geològica de la Terra, amb una duració d'uns 350 milions d'anys, que es va iniciar fa uns 600 milions d'anys i finalitzà fa uns 250 milions d'anys.

ERES			CRONOLOGIA
			(milions d'anys)
ARQUEOZOIC	Precambrià		5.000
PRIMÀRIA o PALEOZOIC	Cambrià		600
	Ordovicià		500
	Silurià		450
	Devonià		400
	Carbonífer		350
	Permià		250
SECUNDÀRIA o MESOZOIC	Triàsic		230
	Juràssic		180
	Cretaci		140
CENOZOIC	Terciari:	Paleocè	70
		Eocè	60
		Oligocè	35
		Miocè	25
		Pliocè	10
	Quaternari:	Plistocè	2
		Holocè	15.000 anys

A les nostres contrades trobem material paleozoic a la zona situada entre Figaró-Montmany i Sant Elies on es localitza un nivell de llicorelles amb alguna alternança de gresos, que correspondria a la darrera etapa de l'ordovicià. També es localitza material silurià entre la urbanització els Refugis del Montseny, el torrent dels Tremolencs i el Montcau i molt especialment una franja allargassada entre Cànoves i Samalús i Sant Elies.

Durant l'era paleozoica hi hagueren dues orogènies, la caledoniana i l'herciniana (en el permocarbonífer). La darrera orogènesi va provocar la unió de totes les masses continentals, però a més, el seu xoc va provocar l'aixecament d'una enorme serralada molt més gran que l'Himàlaia i que s'estenia per tot el que avui coneixem com a Europa.

A causa de l'orogènesi es van formar roques metamòrfiques¹ —els esquistos i les pissarres— i roques plutòniques com el granit.

A finals del carbonífer i començaments del permíà la gran serralada herciniana va ser arrasada i sotmesa a peneplanació per un període de distensió mesozoica (230-140 milions d'anys) i pels agents erosius, formant-se unes conques, que foren reblertes per material sedimentari, a partir del triàsic, cobrint el substrat paleozoic.

Durant el paleogen (68-1,7 milions d'anys) va tenir lloc l'orogènesi alpina que va aixecar els materials paleozoics dipositats formant el que avui coneixem com a sistema mediterrani, el qual discorre paral·lel a la costa, i que està format per la serralada litoral, la depressió vallesana i la serralada prelitoral.

L'orogènia alpina, en la seva primera fase, va exercir unes enormes tensions sobre els materials paleozoics que, com ja es trobaven deformats de l'orogènesi herciniana, es comporten rígidament i es trenquen. Cap

¹Tipus de roques:

Metamòrfiques: són les formades per les pressions i les altes temperatures que fan que dels elements químics existents sorgeixin nous minerals que en cristal·litzar formen la nova roca. Exemples: pissarra, esquistos o marbre.

Plutòniques: són les roques magmàtiques que s'han format a partir d'un refredament lent, en profunditat i en grans masses. Exemple: granit.

Sedimentàries: són les formades per l'acumulació de sediments que, sotmesos a processos físics i químics, donen lloc a un material de certa consistència disposat en estrats.

a finals del paleogen finalitzen les forces compressives i durant el neogen predominen els esforços de distensió que provoquen la separació dels blocs de materials paleozoics i que es formin les falles, com la que separa el bloc del Pla de La Calma del Matagalls-Agudes-Turó de l'Home, formant la conca de la part alta de la Tordera. I és que fou en aquesta orogènia quan es van formar les conques fluvials actuals les quals es van encarregar de transportar el material sedimentari originat per l'acció dels agents erosius que han acabat de modelar el paisatge tal com ara el veiem.

El fruit de tot el procés és que, a grans trets geològics, la serra del litoral, la prelitoral i la depressió vallesana, es troben formades per un sòcol de material paleozoic cobert per material sedimentari producte de l'acció d'agents externs que van actuar durant el quaternari.

En el massís del Montseny, malgrat que l'origen dels materials és el mateix, la seva composició no és igual. La falla de la Tordera fa de partió entre els materials granítics tardohercinians situats al bloc de llevant del massís mentre que al bloc de ponent tenim material de cobertura dels triàsic.

El veïnat de Santa Susanna es troba format per un sòcol hercinià amb una cobertura de material sedimentari dipositat durant el triàsic el qual, a la vegada, ha estat cobert per material sedimentari del cenozoic.

II.- L'orografia

A partir de l'orogènia alpina al quaternari, el massís ha patit intensos processos d'erosió continuada que ha modelat el paisatge transformant-lo fins com el podem observar actualment.

El rocam s'ha anat esmicolant i el material desfet resultant s'ha anat desplaçant per la muntanya en funció del clima, la vegetació i la topografia. Actualment podem trobar zones on l'acumulació de sediments ha provocat que hagin estat els primers espais humanitzats atès que són els més aptes per l'agricultura; contràriament de les zones abruptes on costa molt que es formi un sòl apte per ser explotat.

Els principals agents erosius que han actuat, i actuen, al nostre veïnat modelant-lo, són:

- 1.- **L'alteració mecànica** que produeix el trencament de roques per efecte de l'expansió i contracció tèrmiques. És causada, principalment, per efecte del fred que provoca que les partícules d'aigua que hi ha a l'interior de les roques s'expandeixin quan es converteixen en glaç, produint-se un trencament. Se solen donar a les parts més altes de la serralada i a les obagues. El resultat és la producció d'un material sedimentari que és transportat (per l'aigua, el vent i la gravetat) a altres indrets deixant nu el sòl i produint que l'orografia sigui molt escarpada.

Al veïnat se sol donar a les parts més altes, a partir dels 1000 metres, on a l'hivern la presència de temperatures sota zero és una constant; i a l'obaga dels turons del Pi Novell i el Samon.

- 2.- **La gravetat:** a causa de pluges intenses o torrencials el material és transportat vessant avall, formant les colades de terra i la posterior acumulació de material sedimentari, principalment a les espatlleres d'erosió.

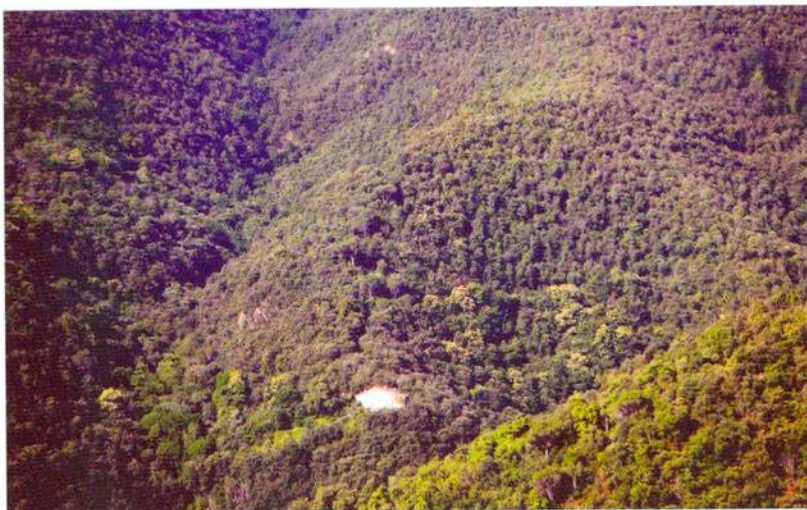
És un procés molt important al nostre veïnat, atès que són llocs on l'acumulació de sediments rics en nutrients els fa aptes per l'agricultura. La majoria de masies primerenques se situen en espatlleres d'erosió.

- 3.- **El vent,** que provoca superfícies polides i nues de vegetació arbustiva i, fins i tot, herbàcia. A més, el vent s'encarrega d'erosionar, transportar i dipositar els materials mitjançant la suspensió, la reptació o la saltació.

El procés és evident a la part superior dels turons on la manca de vegetació denota, entre d'altres raons, l'existència de vent. El vent predominant al veïnat és la marinada que bufa de mar a terra durant el dia. No es tracta d'un vent fort, per tant no realitza funcions erosives. En canvi, a dalt dels turons, la manca d'obstacles permet que aquest sigui intens en totes les direccions. No podem, però, obviar que el vent també participa en el transport de material a través dels escarpats vessants.

La fotografia mostra la situació de la masia de la Cogulla, a cavall entre dos sots i amb una orografia poc propícia pel desenvolupament de l'agricultura.

Font: Ferran Sarrià 2008.

- 4.- **Les aigües** que els torrents recullen de les pluges intenses i que, a causa de l'enorme desnivell, prenen una força inusitada combinada amb una gran velocitat, traduint-se en el transport de material sedimentari i en la denudació del sòl, fent que cada cop estiguin més encaixonats els torrents.

Les aigües de la pluja, sobretot les intenses o torrencials, provoquen que el poc material sedimentari que hi ha sobre el sòl, sigui transportat vessant avall per efecte de la gravetat.

Tenim nombrosos exemples al veïnat amb la formació de petites valls on es troben encaixonats els torrents. Vallmanya o el sot de la Font Fresca en són uns clars exemples.

No vull deixar de banda l'efecte que ha tingut la Tordera al nostre veïnat. L'orogènesi alpina va tenir en un primer moment una fase de contracció que va provocar que els materials paleozoics es trenquessin. Posteriorment hi hagué una segona fase de distensió que va fer que les zones on hi hagués trencament se separessin. Fou el naixement de la falla que va de Sant Esteve de Palautordera fins a Collformic. El tall geològic fou aprofitat per recollir totes les aigües de la conca formant la Tordera.

Foto: Vallmanya des de Sant Esteve de Palautordera. Es tracta de la vall més gran de tot el veïnat fruit dels diversos plegaments que hi ha hagut amb el posterior trencament de les plaques.
Font: Ferran Sarrià.

Al llarg dels anys, la Tordera ha anat modelant el paisatge, transportant els sediments i excavant en profunditat la vall. Però també va deixar les anomenades espatlleres d'erosió. Un tipus de formació orogràfica que es caracteritza per ser zones, més o menys planes, on s'acumulen els sediments originats vessant amunt.

Gràcies a aquesta acumulació de dipòsits sedimentaris, el sòl s'ha tornat ric en nutrients el que permet l'explotació agrícola. Per tot plegat, la majoria de les masies, principalment les més antigues, es troben situades en dites espatlleres. Clars exemples els trobem a mas Joan o al mas Samon.

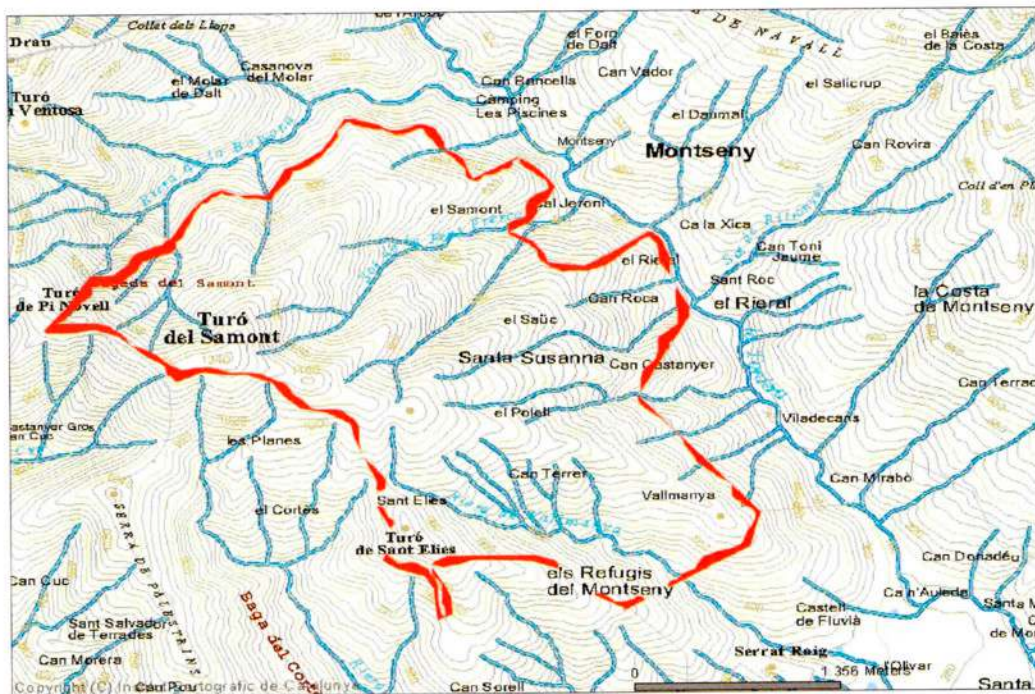

Fotografia d'una espatllera d'erosió aprofitada per la instal·lació de la masia del Samon.
Font: Ferran Sarrià.

III.- Els recursos hídrics

Un cop finalitzada l'orogènia alpina, els processos erosius van provocar que s'acumulessin materials sedimentaris els quals, per l'acció de l'aigua, es van esquarterar en petits torrents que, al llarg dels anys, s'han anat aprofundint creant unes petites valls per on recorren els actuals cursos d'aigua. Durant el quaternari es van formar la majoria de conques hidrogràfiques actualment existents.

Aprofitant la falla, l'alta Tordera ha anant captant totes les aigües del vessant est del Pla de la Calma, el vessant oest del Turó de l'Home i la cara sud del Matagalls. Malgrat que pot semblar ser una àrea gran, la conca és massa petita com per recollir aigües suficients per mantenir la Tordera amb un cabal estable tot l'any. Només alguns anys puntuals, en llocs on ha plogut abundantment, el cabal s'ha mantingut bona part de l'any, i gairebé exclusivament durant les estacions de la tardor i primavera. El veïnat de Santa Susanna pertany íntegrament a la conca hidrogràfica de la Tordera.

Mapa de la xarxa hidrogràfica del veïnat de Santa Susanna. Font: elaboració pròpia.

La xarxa fluvial del veïnat es troba formada per petites torrenteres, de molt escàs recorregut, que només duen aigua en episodis de pluges intenses o torrencials, per tant, molta irregularitat estacional amb un llarg estiatge, donant-se els valors màxims a la tardor i a la primavera. La seva canalització es realitza al fons de les valls de la qual adquireix el nom.

Així doncs, dins del veïnat podem distingir cinc miniconques, les quals coincideixen amb cinc valls i que donen lloc a cinc torrenteres o sots.

De sud a nord tenim:

1. El torrent de Vallmanya té el seu naixement al vessant sud del turó de la Cova, a 1.067 metres d'altitud, amb un recorregut aproximat de tres quilòmetres. La majoria del seus afluents es troben situats al vessant nord, essent el més important el sot dels Horts, alimentat per la font del Tarré.
2. El sot de les Roques té el seu naixement al vessant nord del Turó de la Cova, a una altitud de 950 metres, a la font de can Ginesta, i amb recorregut dins del veïnat d'1,3 quilòmetres. A prop de can Planes s'uneixen el sot del Polell, alimentat per la font homònima, i el sot del Collell.
3. El sot del Saüc té el seu naixement al Pla de la Cogulla, a 970 metres d'altitud i amb un recorregut aproximat de dos quilòmetres. Rep el nom del sot de can Sagrera a partir de la masia del mateix nom.
4. El sot del Villaró té el seu naixement al vessant nord del turó del Prat Fondo a 1.000 metres d'altitud i amb un recorregut d'1,8 quilòmetres mor al torrent del Samon.
5. El sot del Samon que neix al vessant nord del turó del Samon a la font del Roquer, a 1.150 metres d'altitud i té un recorregut de 2,3 quilòmetres.

Podem identificar altres sots però pel seu escàs recorregut dins del veïnat s'han omès. En són exemple el sot dels Cingles, el sot dels Viscaires, el sot de les Perxes o el sot de Can Domènech.

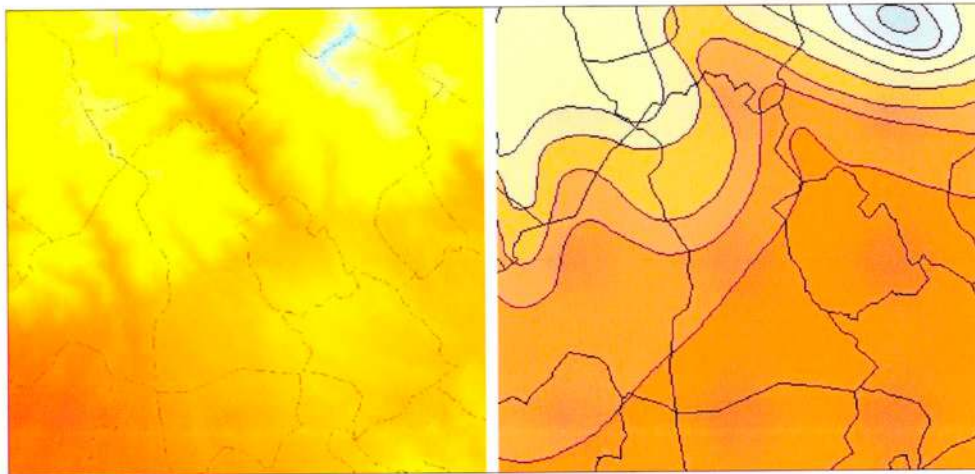
Potser l'aspecte més important del veïnat és trobar la resposta a la pregunta, d'on treien l'aigua els veïns de Santa Susanna? A diferència del Pla, la configuració orogràfica del veïnat impedeix fer pous, per tant l'aigua l'han de treure de les fonts o deus naturals les quals són molt abundants, fins i tot, la canalització de l'aigua de les torrenteres.

Les principals fonts que trobem al veïnat són la font de can Tarré, la font d'en Polell, la Fonteta, la Font Fresca, la font del Trèmol, la font del Roquer, la font Joana, la font de les Palomeres, la font del Faig, la font de Terriers, la font de la Polleda o font dels Surus, entre d'altres, les quals podeu consultar a *Quaderns de Vilamajor 3. Rutes d'aigua (I)* d'Higini Herrero.

IV.- El clima

Entenem per clima el conjunt de condicions normals que caracteritzen l'atmosfera d'un lloc determinat i que són definides pels valors mitjans dels diferents elements climàtics, llurs valors extrems i la freqüència o durada dels fenòmens atmosfèrics durant un període de temps molt llarg.

Malauradament no disposo de dades de tants anys – cal una sèrie de 30 anys de dades meteorològiques – per poder determinar el clima imperant al veïnat, el que ha provocat que hagi d'interpolar les dades d'altres zones, amb característiques semblants, per poder determinar les peculiaritats climàtiques de les quals gaudeix Santa Susanna. De forma general el mètode és fiable però si volem aprofundir específicament en un indret concret la fiabilitat baixa enormement. Per tant, cal prendre les dades i característiques que definim de manera orientativa.

Mapa de precipitacions anuals i temperatures mitjanes anuals al municipi de Sant Pere de Vilamajor. En el primer cas, els colors més càlids corresponen a una major pluviometria. En el segon cas, els colors més clars corresponen a temperatures més baixes. Hom pot observar que al veïnat de Santa Susanna es donen les màximes precipitacions i les mínimes temperatures de tot el municipi, en tots dos casos la causa és l'altitud. La temperatura mitjana anual és de 13°C mentre la pluviometria es troba al voltant dels 670 mm anuals.

Font: Atles climàtic digital de Catalunya.

L'altitud i l'orientació són les dues principals variables que poden provocar diferències climàtiques.

Sens dubte, **l'altitud** és la principal variable. A més altitud les temperatures disminueixen considerablement, hi ha més exposició als vents, més precipitacions...Analitzem:

- La temperatura disminueix $0,6^{\circ}\text{C}$ cada 100 metres. Tenint en compte que el veïnat té un desnivell de gairebé 1.000 metres, la diferència de temperatura entre la part més baixa (can Coca) i la part més alta (pic del Samon) és de més de 6°C . Es tracta d'una norma generalitzada però hi podem trobar especificitats com la inversió tèrmica que pateixen les zones més baixes, el que pot provocar que un dia d'hivern la temperatura sigui molt més baixa a les parts inferiors que no pas a les superiors. Precisament aquest fenomen fou un dels que es van tenir en compte per no situar les masies més antigues a les zones més baixes del veïnat

- En aquest veïnat, el vent, entès com a moviment natural, generalment horitzontal, de masses d'aire, es troba subjecte a la marxa general del conjunt del país. No són ni vents persistents ni de grans velocitats. Malgrat tot, les zones més exposades —les més altes— ho pateixen amb més regularitat que no pas les zones més baixes el que provoca major sensació de fred, major erosió que limita el conreu i evita el creixement de massa arbrada, entre d'altres raons més intranscendents.

Un cas particular són les brises marines, molt comunes als vessants, les quals sovintegen durant els mesos de juny, juliol i agost entre les vuit del matí i les deu del vespre amb un punt d'inflexió cap a les dues del migdia. Les brises aporten humitat que pot crear núvols amb una precipitació anomenada horitzontal que permet mantenir certes espècies vegetals. A la posta del sol apareix el terral, amb brises de terra cap a mar, fent baixar la temperatura durant la nit. Ho pateixen les masies situades a la vall de la Tordera, concretament a la seva part més baixa.

- En termes generals, a més altitud més precipitació. En el cas del veïnat, les diferències pluviomètriques no han de ser grans. El factor que més ho determina és l'exposició a les brises marines que aporten un major grau d'humitat.

L'orientació és una altra variable que hem de tenir molt en compte. No és el mateix un indret orientat cap al sud que cap al nord. En el primer cas gaudirà de moltes hores de sol amb la conseqüent aportació energètica i tindrà menys humitat. En el segon cas la manca d'hores de sol farà que la mitjana de la temperatura diària sigui menor i que la humitat sigui major. On més influencia l'orientació és en la producció: a les zones obagues es donen uns tipus de conreu, sobretot d'arbres fruiters, que no es donen a les zones de sol on el conreu agrícola es desenvolupa amb més intensitat.

La majoria de masies es troben situades a les zones de sol de muntanya mitjana. Solen ser les masies més antigues, aquelles que primer van poder escollir l'indret on situar-se. La resta es van veure obligades a situar-se en sots humits i amb poques hores de sol, per manca d'una ubicació millor.

V.- La vegetació i la fauna

Totes els indicadors anteriorment descrits provoquen que al veïnat es donin diferents tipus de vegetació.

El bosc mediterrani caracteritzat pel desenvolupament d'espècies vegetals acostumades a un clima estacional amb un estiu eixut i calorós combinat amb un hivern fred amb precipitacions variables, i amb una tardor i primavera relativament humides.

Solen ser boscos de fulla perenne representats pels alzinars i les suredes i puntualment alguna pineda. Són boscos molt aprofitats al llarg del temps els que els ha mantingut en un estat de rejuveniment continuat. És el bosc més representatiu del veïnat.

En els sots i les torrenteres es donen els anomenats boscos de galeria o boscos de ribera on es desenvolupen espècies vegetals a les que els hi cal tenir molta accessibilitat a l'aigua. Un exemple seria l'esbarzer. La fauna que trobarem està adaptada a la variabilitat estacional i presenta una gran resistència a les sobtades avingudes d'aigua.

A les zones on hi ha conreu o bé n'hi ha hagut, es desenvolupa un tipus de vegetació caracteritzada per la presència de plantes invasores com la rosella i el morró blau. L'oreneta, la garsa, el conill o el mussol són animals típics d'aquesta zona.

A les parts més altes del veïnat trobem una vegetació adequada amb una forta amplitud tèrmica diària i anual, el que provoca que la vegetació tingui molta dificultat per desenvolupar-se. Trobarem matolls i herbes formant un paisatge de landes i prats molt apropiats per la ramaderia.

Els boscos sempre han estat una font de riquesa. La recol·lecció dels fruits i la cacera, com aliment del bestiar i de les persones, era un complement imprescindible per la subsistència del mas. S'aprofitava tot, des de les glans de les alzines per alimentar als ramats, passant per les castanyes com aliment obligatori de cada llar, fins als fruiters que eren plantats a les feixes vora les masies, passant pels arbres productors de llenya o fusta per fer eines. Cal afegir els propis fruits dels boscos com les mores, maduixes, bolets...

La cacera era l'altre gran complement de la dieta diària. Es tractava d'una cacera menor on abundaven els ocells, mamífers, com conills o llebres, passant pels porcs senglars, tots ells en gran quantitat.

Com hem vist, els usos del sòl al veïnat han anat canviant al llarg de la història. Durant els segles XVIII i XIX es va produir la màxima ocupació poblacional que va suposar un aprofitament massiu del bosc que va portar a la seva destrucció. Es van talar arbres per fer carboneig, per constituir noves pastures i com a matèria primera de les grans indústries. Per aquesta raó els boscos del veïnat són molt joves i s'han anat deixant d'aprofitar com a complement bàsic de la dieta diària dels habitants de Santa Susanna.

C. Aspectes humans

I.- Història i poblament

Els inicis

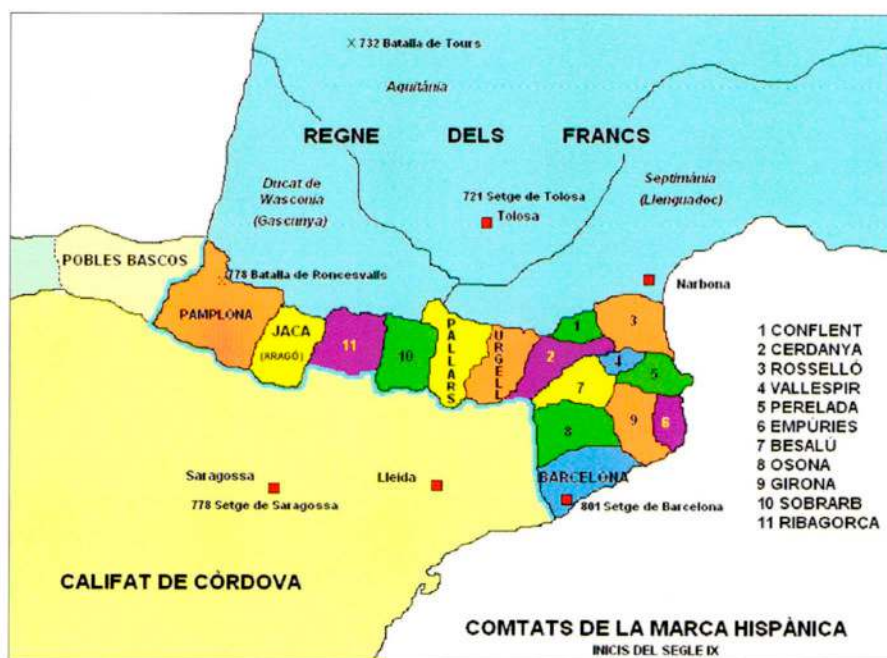
Per les característiques geogràfiques que hem vist, Santa Susanna no era el lloc més idoni per la instal·lació de comunitats humanes, però per causes totalment alienes a factors estrictament geogràfics, a vegades les comunitats es veuen obligades a traslladar-se o instal·lar-se en indrets que no són els més òptims per a la supervivència. Les guerres, la fam o les malalties són raons suficientment poderoses per provocar l'emigració de la població cap a altres llocs.

L'arribada de la invasió sarraïna el 712 a les nostres contrades provocà que la població, situada a la plana, hagués de fugir cap a indrets molt més segurs. Una part important de la població catalana es traslladà fins a les zones pirinenques (Cerdanya) on l'alta muntanya i les valls tancades oferien una protecció davant l'atac dels invasors. De ben segur que Vilamajor no restà exclosa del moviment, tot al contrari, la població de moltes de les antigues *villae* romanes i godes (Vila Cannes, Vila Riffa, Vilarasa, Vilamaiore, Vilagoma) es va veure obligada a marxar. Una part cap al Pirineu, com he esmentat, però una altra part, més minsa, va fugir cap a les altes muntanyes del nostre voltant, va marxar cap a dalt del Montseny o bé cap a la vall tancada de la Tordera.

La invasió sarraïna fou aturada a la batalla de Poitiers pel rei franc Carlemany el qual va establir una zona, anomenada Marca Hispànica, dividida en comtats que feia de "coixí" davant les escomeses sarraïnes. El primer comte de Barcelona, imposat per Carlemany fou Berà, que molt aviat tingué idees secessionistes fet que provocà que fos destituït posant en el seu lloc a Ramdó, que morí molt ràpidament (825). A la seva mort hi hagueren lluites entre els seguidors de Berà i els seguidors de Guillem, comte d'Empúries i Rosselló. Fou l'anomenada revolta d'Aissó (Osona) que va comportar el saqueig de les comarques veïnes entre les quals es trobà el Vallès Oriental. No tenim notícies que realment el nostre municipi hagués tingut problemes amb la revolta d'Aissó però per la seva situació, a cavall entre la plana i la muntanya, trobant-se a prop de les rutes ramaderes que portaven a dalt del Pla de la Calma a través del

que seria actualment Santa Susanna, el veïnat segurament va patir-ne les conseqüències. Molt probablement, l'escassa població del veïnat es va reduir davant de la violència desfermada.

Que la Catalunya Vella estigués ocupada pels Carolingis no significà que no hi hagués problemes amb els sarraïns. El 841-842, Abd Al-Rahman assetjà Barcelona i Girona i els seus entorns en la primera ràtzia coneguda. Com en la majoria dels casos, desconeixem si el municipi de Sant Pere, va patir les investides dels sarraïns, però el que si podem assegurar és que es varen atemorir i per tant, prengueren mesures d'autoprotecció com anar-se'n cap a les zones més altes o a les ciutats. Potser hi hagué un despoblament de la zona de la plana i un augment de la població a les zones muntanyenques.

El 862, Unifred, Comte de Barcelona, es revoltà contra el rei franc, Carles el Calb. La conseqüència fou la pèrdua de la part meridional del Montseny en favor de Sunyer, un fidel seguidor del Rei. Parlem del territori que arriba fins a Sant Elies, baixant pels actuals Refugis del Montseny i trencant cap a Palautordera. Tresovad comprà aquest territori al comte Sunyer i el 908 Guifré el Pelós el va comprar

a Tresovad, passant el veïnat de Santa Susanna a formar part del comtat de Barcelona. La venda d'un territori anava lligada a totes les possessions que hi havia dins seu, ja fossin de caràcter físic o humà. Especialment era important l'humà atès que era el que donava riquesa al senyor. No té sentit donar un territori que no es podia aprofitar per manca de mà d'obra, per tant, és lògic pensar que la donació o venda realitzada anava acompanyada d'una quantitat indeterminada de població. Tot fa pensar que Santa Susanna es trobava poblada durant el segle IX encara que molt pobrament.

La massificació o aïllament, com és el nostre cas, de les zones muntanyenques provocà que les famílies s'ajuntessin de tal forma que feien feines i tenien terres comunals sota la direcció d'un cap. L'enorme densitat de població a la muntanya comportà que la seva població hagués de fugir cap a terres ermes (els recursos de la muntanya no donaven per a més). Poc a poc, les terres guanyades als sarraïns es van anar poblant amb campanyes de repoblació efectuades per Guifré el Pelós, a començaments del segle X. L'objectiu era doble: per una banda, repoblar va significar un increment de la fiscalitat que comportà la millora econòmica de les arque comtals imprescindible per mantenir l'exèrcit i garantir la pau i seguretat; per altra banda es volia disminuir la densitat de població de les zones muntanyenques i aprofitar la "massa de treball" existent que no podia utilitzar-se per manca de sòl fèrtil.

Per incentivar les persones que volguessin repoblar zones que, malgrat la suposada seguretat, es trobaven molt a prop de les fronteres amb els sarraïns amb el conseqüent perill que això suposava, es va apel·lar a la llei. Segons la llei visigoda, qualsevol persona que ocupés durant trenta anys una terra que pertanyia al fisc l'adquiriria en propietat. És el sistema d'aprisió. Doncs bé, sembla que algunes aprisions tenien caràcter col·lectiu sota el comandament d'un cap. Parlem d'una *aprisio maior* que es dividia en parcel·les més petites ocupades pels diversos membres de la parentela. Cada membre que posseïa un tros de terreny podria tenir, sota la seva tutela i normes, altres persones vingudes de fora. En tot cas, sempre el cap del llinatge seria el que manaria. Aquest sistema fou molt típic de les zones muntanyenques (segle VIII).

Segons sembla els primers repobladors del Vallès Oriental i, per tant, de Vilamajor, foren súbdits de l'abadessa Emma de Sant Joan de les Abadesses amb el trasllat de gent del Ripollès cap al Vallès. Tenim exemples en les cartes de repoblament de Llinars el 919, la Roca el 932, i Santa Maria de Palautordera el 908. Segurament es va donar al veïnat un moviment de població de la muntanya cap a la plana, molt més fèrtil i amb moltes més possibilitats de millora econòmica.

Cal posar-se en la pell d'un apriador (tota una família o un petit grup de persones amb un cap, com s'ha dit anteriorment) per veure el perill que patien: van anar a viure a una terra abandonada, amb perill de ràtzies, sense l'ajut de ningú, amb una terra sense conrear i on s'havia de començar des de zero... Els repobladors devien ser agricultors que havien portat les seves pròpies eines, bestiar, llavors i queviures per resistir a l'espera de la primera collita. Eren grups familiars reduïts (pares i fills). No és estrany que la solidaritat sorgís espontàniament entre els nous pobladors amb la col·laboració recíproca en les tasques agrícoles, l'ús comunal de les pastures, obres de defensa i la creació de les esglésies. Els nous pobladors se situaven en indrets on es garantien, mínimament, les seves necessitats bàsiques com l'aigua, recollida de les fonts, sots o torrenteres i terra fèrtil a les espatlleres d'erosió. Un cop instal·lats i quan la població fou suficientment gran, van haver de satisfer les seves necessitats espirituals amb la creació d'una església.

A mesura que les ràtzies sarraïnes disminuïen (encara que existien) i la població se sentia més segura, els sistemes de producció milloraren ostensiblement (ajudats per un òptim climàtic) i suposà un augment considerable de la població. Cal afegir les emigracions del Pirineu cap a zones més meridionals. L'efecte a Santa Susanna fou un increment de la població atès que possiblement, la plana no donava per més (manca de sòl).

Un dels sistemes de control imposats pel regne franc fou la divisió del territori en comtats, des del punt de vista polític i econòmic; però des del punt de vista eclesiàstic el territori es va dividir en parròquies. La formació d'una parròquia es derivava de la voluntat de satisfer les necessitats espirituals d'una població, la qual hauria de tenir uns mínims. No tinc una data precisa de quan va ser edificada la primera església, però es té coneixement que es trobava a sobre mateix de la masia del Samon, en un lloc anomenat Pla de la Capella on, avui en dia, encara són visibles les restes de la construcció. Molt probablement fou una petita esglesiola que donava servei a una comunitat molt reduïda (els primers repobladors), però a partir del segle X i sobretot XI, la població, com s'ha vist, augmentà, el que va requerir l'edificació d'una nova església, la qual es va situar en el lloc on actualment la localitzem. Paral·lelament a la construcció del nou edifici eclesiàstic es va formalitzar la creació d'una nova parròquia, la de Santa Susanna, el que denota que el veïnat hauria d'estar relativament poblat. La primera referència documentada que tenim de l'església és del 17 d'abril de 1157 en un arbitratge fet pel comte de Barcelona Ramon Berenguer IV.

Precisament, durant el seu regnat es van efectuar moltes campanyes d'expansió del territori arrabassant-lo als sarraïns. Per poder portar-les a terme va tenir l'ajut de la noblesa, i en concret del noble Guillem de Copons, la família del qual es va veure beneficiada amb els drets dominicals del veïnat de Santa Susanna, tal com resta estipulat en el capbreu del segle XVIII. Probablement la casa de Barcelona va cedir o vendre part de les seves propietats a una família que, com hem vist, ja es movia per Vilamajor durant el segle XII.

El comte-rei Alfons I, fill de Ramon Berenguer IV i Peronella (que, suposadament, va néixer a Vilamajor) va fer la donació del mas Vallmanya, l'any 1190, a la confraria de Carotitulo (Cardedeu), que el bisbe Berenguer posseïa a la Vall Magna, per tal que celebressin misses, oracions i cants per la seva ànima i dels parents en tot temps.

El traspàs dels drets dominicals, o drets que tenia un senyor a cobrar un tribut dels seus vassalls, a la família Copons, segurament suposà un trasbals a la tancada minisocietat de Santa Susanna. L'augment de les càrregues fiscals va provocar l'endeutament de les famílies, fet que significà l'abandonament o venda de les seves escasses possessions. La manca de recursos portà a la total indefensió dels seus habitants davant la més que possible exigència tributària del senyor de Copons. L'única solució estava en cercar suport jurídic en altres àmbits, suport que es va aconseguir l'any 1252 quan el veïnat de Santa Susanna fou declarat "carrer de Barcelona" amb dret a assistència jurídica.

Al segle XIII apareixen documentades les següents masies: mas Andreu i can Ramonet (1214), el Suros (1249), cal Marxant (1249), can Rovira (1262), can Tarré (1264) i el Samon (1264).

La consolidació

La documentació del segle XIV del veïnat fa referència a les visites pastorals dels bisbes. El 1305, el bisbe Ponç de Gualba visita el veïnat trobant-se que l'església estava sota la tutela del clergue Bonanatus de Palestrins al qual se li va imposar una sanció de 40 sous per mantenir relacions amb una tal Elicsendis. Hem de saber que l'església de Santa Susanna era dret de patronat dels domers de Sant Pere de Vilamajor, els quals tenien dret a presentar el rector. Per aquesta raó sabem que el 1309 és nomenat rector de l'església Pere Linars.

La següent visita data de l'any 1310, fa esment de Pere Linars al qual s'empresonà per “anar vagabund pel món” i cometre alcavoteria. El pagament de 100 sous el va redimir de les seves penes. Paral·lelament, el segle XIV fou especialment dur.

Els Mals usos

- **Intestia:** Dret senyorial que penalitzava els pagesos que morien sense fer testament. La penalització consistia en la confiscació d'una part dels seus béns, en la majoria dels casos, d'un terç.
- **Eixorquia:** Dret pel qual el senyor rep una tercera part de l'herència del pagès que no té descendència.
- **Cugucia:** Si la muller del pagès era considerada culpable d'adulteri, el senyor rebia la meitat dels béns en cas que la dona tingués el consentiment del seu marit, o la totalitat dels béns, en cas que no el tingués.
- **Arsia:** Indemnització que el pagès ha de pagar al senyor en cas d'incendi fortuït de les seves terres.
- **Ferma d'espoli forçada:** Era l'exacció d'una part dels béns dels pagesos quan garantien el dot de la muller amb el mas del seu senyor, arran de l'esponsalici. Hem de recordar que el pagès tenia el domini útil del mas i el senyor, el domini directe.
- **Remença personal:** Els pagesos sotmesos a la servitud de la gleba, no podien abandonar el mas que treballaven, sense haver-se redimit per part del seu senyor. La redempció afectava no solament el pagès sinó també la muller i sobretot els fills i filles. Els preus de redempció variaven molt en el transcurs del temps i estan en consonància amb l'avaluació que es fa del mas. Les donzelles incorruptes es redimien pagant al seu senyor una quantitat fixa. A la diòcesi de Girona era de dos sous i vuit diners.

No podem considerar que el segle XIV fos bo. Les fams aparegueren l'any 1333 (“*lo mal any primer*”) causant una gran mortaldat; res a veure amb l'aparició de la pesta el 1348 que va matar un terç de la població catalana. Les zones afectades foren les més densament poblades. Les ciutats perdien ràpidament població que era substituïda per camperols que arribaven a la cerca de protecció i d'una millora

econòmica. No coneixem exactament el que va succeir a Vilamajor, encara que sabem el que va succeir a les poblacions veïnes; a partir d'aquest coneixement podem pensar que Vilamajor es va veure afectada, disminuint la seva població. Santa Susanna podria, sempre en condicional, ser un cas diferent degut a la seva solitud. Ser un veïnat aïllat i de difícil accés podria haver provocat que la població no es veiés massa afectada. No disposem de dades concretes que reafirmen aquest supòsit. Malgrat tot, es poden extrapolar certes dades que poden servir d'indicador com és el cas dels masos rònecs. Quan la població es va veure obligada a marxar o bé els seus habitants varen morir, les masies on vivien es van abandonar, i amb el temps es va enderrocar. Foren els anomenats masos rònecs. A la plana s'han detectat diversos masos rònecs, però en canvi a la muntanya són més difícils de trobar. Se sap que al 1393 hi hagueren cinc famílies, la mateixa quantitat que al segle anterior, el que fa creure que el veïnat no es va veure gaire afectat per la pesta; fins i tot podria haver augmentat la seva població malgrat que no es reflecteixi en cap document.

Però no només la situació d'una família depenia de les condicions climatològiques o de la sort d'agafar o no una malaltia; hi havia altres factors que alteraven, i molt, la societat. Parlem de factors estrictament humans. L'aparició dels masos rònecs va significar una disminució considerable dels ingressos dels senyors nobles i del comte. La solució va ser la instauració d'alguns dels anomenats "mals usos". Tributs que s'havien de pagar al senyor com a conseqüència d'unes accions concretes com són morir sense deixar hereu, prohibició de marxar del lloc on vivien... Això garantia un mínim d'ingressos al senyor dominicà de les terres. Fou també, aprofitat pel comte per posar en venda algunes de les seves propietats, com va passar el 12 de maig de 1343, quan el comte Pere III va vendre a Berenguer de Sentmenat tota la jurisdicció de Santa Susanna. El fet comportà un enorme estrall a Vilamajor atès que significava deixar de dependre jurisdiccionalment de Barcelona per passar a formar part de la família Sentmenat, amb la problemàtica social i econòmica que comportava. El pagament d'una enorme quantitat de diners va fer retornar el veïnat a la casa comtal amb la promesa de no tornar a vendre'l un altre cop. Però la manca de diners per restaurar el regne de Sardènia, va portar al comte Joan a incomplir la paraula del seu pare Pere III i va vendre el veïnat a la família Cabrera el 4 de juliol de 1371. Els veïns de Santa Susanna no van creure en les promeses del comte i van decidir posar fil a l'agulla. Van tornar a fer un enorme pagament per recuperar la seva llibertat però a la vegada van fer les gestions oportunes per convertir-se en "carrer de Barcelona", en tota la seva extensió, fet que aconseguiren el dia 9 de setembre de 1384, encara que no es va formalitzar fins el 23 de juliol de 1393. Entre els signataris del document es troben Pere Morer,

Antoni Samon, Bernat Vallmanya, Guillem Sailma, Bernat Badia i Ramon Pey, suposadament els representants de les cinc famílies que habitaven Santa Susanna.

El segle XV fou una continuació del segle anterior. La població no es recuperava a causa de la fam i de les epidèmies, però aquesta situació es va veure agreujada per les imposicions fiscals dels senyors. L'any 1413, durant una altra visita pastoral, es va fer constar que el veïnat només tenia quatre parroquians: les famílies de la rectoria i dels masos Tarré, el Samon i Vallmanya. Hi ha una disminució d'una casa o foc, que pot semblar poc, però representa el 20% del total de la població. En el fogatge de 1497 només hi consten tres masies, fet que confirma les dificultats que passà Santa Susanna.

La situació esdevinguda havia de ser tan insostenible, que comportà l'esclat de la Guerra Remença, -entre els anys 1462 i 1472-, on els pagesos lluitaven per l'abolició dels "mals usos". Finalment, l'any 1486 es va aplicar la sentència arbitral de Guadalupe, que comportà una millora substancial en la vida a pagès.

La finalització de les guerres cruentes va suposar una recuperació econòmica. Les masies que havien resistit les penalitats del segle anterior van prosperar en veure's engrandides per la incorporació dels masos rònecs a les seves antigues terres, millorant la qualitat de vida dels seus habitants. De retruc, els senyors feudals en sortiren reforçats en augmentar les seves rendes feudals. Al costat d'aquests dos sectors de població, hi trobem el nombrós grup de pagesos anomenats masovers, els quals no tenien en propietat la terra que conreaven ni la casa on vivien, o sigui que depenien d'un gran propietari.

Al 1486 i durant més de 150 anys, començà un moviment immigratori de francesos que vingueren a les nostres terres. En un primer moment es dedicaren a feines temporeres—jornalers— per passar després a ser llogats com a mossos en algunes cases benestants. Molt pocs aconseguien fer-se amb els drets d'una masia rònega, aquelles situades en indret de difícil aprofitament econòmic. Miquel Baucells i Francesc Boier de Vallmanya (1642) o en Joan Loberia del mas Coca (1646) en són exemples.

En el fogatge de 1515 només hi consten tres masies —Vallmanya, Tarré i Samon— el que pot portar a confusió en pensar que es tracta d'un veïnat despoblat. Efectivament ho era, però com ho havia sigut els dos segles anteriors, sense cap modificació apreciable. De totes maneres, el fogatge era un instrument fiscal en mans dels poderosos. Tot allò que no sortia al fogatge no havia de pagar impostos, per tant, qui

podia es deslliurava de donar dades. En el cas de les tres masies, segurament no ho van poder fer entractar-se de les tres més benestants del veïnat i de les quals en depenien les demés. Hom pot suposar que el veïnat estava molt més poblat però per masovers i jornalers que no consten als fogatges. Un exemple el trobem a can Rovira, documentat des de 1439 però sense constar en cap fogatge.

L'any 1508 es denuncia que la capçalera de l'església de Santa Susanna, en direcció a l'altar, amenaça ruïna, fins i tot el seu interior és visible des de fora. La seva reparació havia de ser sufragada pels veïns, els quals eren molt pocs, el que provocava que els mossens no vinguessin a fer missa.

El 1553 la població augmenta fins a cinc masies, entre les quals ja trobem la de can Rovira, insuficients però, pel manteniment de l'església, que l'any 1566 continuava sense reparar. Aquest fet va suposar la unió de la parròquia de Santa Susanna amb la de Sant Esteve de la Costa, de la qual en dependria fins al 1869.

Durant el segle XVII, les dificultats econòmiques i polítiques de la monarquia espanyola van arribar a extrems mai vistos. Fou l'anomenada "decadència". La mala administració va portar el regnat a la bancarrota, el que va provocar que Felip IV i el comte-duc d'Olivares ideessin la *Unió d'armes* amb la finalitat d'aconseguir 140.000 homes —16.000 catalans— per engruixir el seu exèrcit que lluitava a la Guerra dels Trenta Anys. Els nobles es van veure obligats a participar a la guerra aportant homes amb les despeses al seu càrrec. Els pagesos tampoc estaven gaire contents per l'augment de les tropes i per l'obligatorietat d'allotjar als soldats.

Vilamajor no va restar indiferent. A les actes de la universitat-ajuntament de Vilamajor del període comprès entre el 1650 i el 1700, recullen nombroses accions —implantació de nous tributs, pagament d'allotjaments, recollida de collites— el que demostra el negatiu impacte que va produir a casa nostra. Tinc la convicció que Santa Susanna va restar una mica al marge: la seva situació aïllada de la resta dels pobles, provocà que no haguessin de patir els allotjaments de llarga durada encara que, puntualment haguessin d'allotjar els soldats encarregats de la cerca del bandolers, molt abundants al Montseny. En canvi, van d'haver de col·laborar amb la universitat en l'aportació de diners o collites pel manteniment de l'exèrcit. Tot plegat comportà la Guerra dels Segadors.²

² Aixecament secessionista català (1640-1652) contra la monarquia hispànica dels Àustria d'accentuat caràcter social agrari enfront del règim senyorial català.

Cal afegir que l'any 1652 es declarà una epidèmia de pesta negra anomenada “peyrona” la qual va causar més de 150 morts a Vilamajor.

No tenim dades precises de les masies existents però -es té coneixement de l'existència de can Tarré, El Samon, Vallmanya, Masjoan, can Vesa i can Roca-. La població deuria haver augmentat considerablement, tant com per poder aixecar de nou l'església de Santa Susanna (1683), probablement en el lloc on actualment la trobem. La inscripció “*Samon me fecit*” fa pensar que la masia Samon fou el principal patrocinador, possiblement perquè era la masia més poderosa del veïnat.

La Renaixença i la Decadència

A inicis del segle XVIII, quan s'obre el conflicte per la successió a la corona espanyola, el suport de Catalunya a l'arxiduc Carles de la casa d'Àustria enlloc de Felip d'Anjou de la casa Borbó, va significar la lapidació de tots els drets dels catalans i l'eliminació de les seves institucions polítiques. La implantació del decret de Nova Planta, el 16 de gener de 1716, suposà l'inici d'un nou període sota el control de la corona espanyola.

Al camp s'imposa l'establiment d'un contracte d'explotació anomenat emfiteusi. Era un contracte indefinit on el masover podia explotar lliurement la terra a canvi de fer uns pagaments fixos a l'amo de la terra. Va portar estabilitat social que unida a l'expansió econòmica va provocar l'augment de la població.

El capbreu és un document o manual on hom anotava, de forma abreujada i en períodes cronològics espaiats, les confessions o reconeixements fets pels emfiteutes als senyors directes, per tal de conservar memòria o prova de la subsistència dels drets dominicals. A l'arxiu Comarcal del Vallès Oriental es conserva un capbreu de Sant Pere de Vilamajor realitzat entre el 1723 i el 1748 on consten reflectides totes les masies existents al veïnat amb les possessions associades. Sense fer una anàlisi exhaustiva, en total surten 16 masies: Polell, Planas, Tarré, Samon, Vesa, Masjoan, Ros, Roca, Ginesta, Miró, Nespler, Bosch, Pasqual, Crosell, Riera i Gavarret. Hom pot observar un augment considerable. Les causes són les millores en el contracte d'explotació que va permetre als grans propietaris —Vallmanya, Tarré i

Samon— adquirir els masos rònecs i després cedir-los en emfiteusi; i l'altra causa és que al capbreu hi surten reflectides totes les dades i no com succeeix en el fogatges.

Els segles XVIII-XIX foren els de l'expansió. La industrialització demanava matèries primeres, moltes de les quals es localitzaven al Montseny: la fusta, el carbó, el gel, per posar uns exemples. Santa Susanna es va poblar de nou, s'ocuparen tots els masos, fins i tot els rònecs, i se'n van edificar de nous. Per sort, a partir de mitjan segle es comencen a tenir dades fiables de les masies existents i la població que hi habitava, gràcies als padrons i censos de població.

En menys de cent anys, el nombre de masies es va doblar. L'any 1868 es donà el màxim de població amb gairebé 200 habitants. L'explotació massiva de la muntanya va comportar l'arribada de treballadors dels quals alguns es van instal·lar a les cases més benestants —Vesa i Samon—, i els altres, a noves cases o masies. Cal destacar el nombre de persones que viuen a cada mas.

La massiva ocupació de la muntanya va fer canviar el seu paisatge. Es destruï el bosc amb la finalitat de cercar noves pastures i zones de conreus, es van construir nombroses masies, principalment de la família o tipus I amb l'objectiu de servir com a residència, les quals estaven sota el domini de les masies més benestants, o sigui, que el veïnat va quedar en mans d'uns pocs.

Al llarg del segle XX hi ha hagut un degoteig de població que ha marxat cap a altres llocs on la vida fos més fàcil. Només es detecten tres petites puntes poblacionals; a principi i mitjan segle per la baixada de qualitat de vida a les ciutats; i a finals de segle per la millora de la qualitat de vida a les zones rurals.

Les estratègies matrimonials, amb casaments amb ciutadans de les grans urbs a la cerca d'una millor qualitat de vida i la crisi agrària per manca de modernització de l'agricultura que la van fer poc productiva —el que va suposar una baixada dels ingressos monetaris i un acomiadament dels treballadors— van provocar una migració dels habitants cap a les zones industrials. La ramaderia fou l'únic mitjà de producció que subsistí juntament amb les feines del bosc i la muntanya com el carbó, la llenya o el glaç, el que va permetre que el veïnat no es despoblés totalment.

Les segones residències han rescatat de l'oblit a molts pobles destinats a desaparèixer. La reforma i la restauració de masies enderrocades o molt malmeses, ha permès mantenir i fins i tot augmentar la població del veïnat durant aquest segle XXI.

II.- Les comunicacions

Les comunicacions del veïnat de Santa Susanna sempre han estat molt complicades i deficientes. L'accessibilitat ha sigut un handicap pel desenvolupament social i econòmic del veïnat. Un clar exemple és l'endogàmia tan palesa que hi ha hagut al llarg de la història, que ha permès que les famílies sempre fossin les mateixes i es mantinguessin molt unides; o la manca de visites pastorals dels bisbes al·legant la dificultat per accedir-hi.

Mapa de comunicacions de Sant Pere de Vilamajor.
Font: Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor.

Actualment només hi ha una carretera asfaltada que ens porta fins a la part més baixa del veïnat. Es tracta de la carretera BV-530I que uneix Palautordera amb Seva a través de Collformic.

Els accessos a la part interior del veïnat s'han de realitzar a través de camins no asfaltats en la seva totalitat. Tenim tres camins:

- El camí que ens porta de Sant Pere de Vilamajor fins a l'església de Santa Susanna passant per la urbanització Refugis del Montseny, la font d'en Borrell, els castanyers de Sant Elies, can Tarré i el Polell. Es tracta d'un camí adequat i apte per a tots els vehicles.

A partir de l'església de Santa Susanna, el camí continua fins a la masia del Samon on davalla fins a can Vesa i, per camí asfaltat, fins a les piscines del Montseny on es pot prendre la carretera BV-530I.

- El camí de Vallmanya que surt del castell de Fluvià al terme municipal de Sant Esteve de Palautordera i arriba fins a l'església de Santa Susanna. El camí es troba en bon estat.

- El camí que surt de la BV-530I a l'altura de can Coca i remunta

per la masia de cal Tard fins al Vilaró on empalma amb el camí de l'església de Santa Susanna fins al Samon. És el camí més directe fins al cor del veïnat.

Si el que es vol és accedir caminant o bé fer un volt per l'interior del veïnat, existeix una bona xarxa de camins i corriols. Malauradament, només els principals es troben senyalitzats.

Les masies

A. Introducció

L'objectiu de l'estudi és mantenir viva la memòria de la història del nostre poble a través de la recuperació d'un dels seus elements més carismàtics, la masia.

Les masies formen part del nostre paisatge des d'antuvi fins els nostres dies. L'evolució arquitectònica, les diverses formes de producció, les estructures familiars, el poblament, entre d'altres, han anat emparellats amb la nostra història. L'estudi del mas és una manera d'entendre el nostre passat. Per això és important saber i donar a conèixer la història del mas vilamajorenc.

El que no calia, com ja he dit, era fer un catàleg de les masies existents, entre d'altres raons, perquè ja n'existeix un realitzat pel Parc Natural del Montseny anomenat *Inventari del patrimoni construït al Montseny*, el qual, tot sigui dit, m'ha resultat de molt ajut per localitzar les masies.

El primer problema que se'm va plantejar era determinar quines havien de ser les masies objecte d'estudi. El marc geogràfic quedava clar, les masies del veïnat de Santa Susanna, malgrat que establir una frontera ha estat una feina força difícil. El marc cronològic plantejava més dilemes atès que, com ha succeït, hi ha masies que d'antuvi ja existien però que ara han estat tan profundament reformades que, de fet, únicament en resta el topònim. Finalment, el criteri emprat ha estat el de seleccionar aquelles masies que tenen una antigor demostrada essent el mínim l'any 1860, data a partir de la qual s'han obtingut dades amb certa fiabilitat.

El segon problema fou la troballa documental de masies de les quals no en queda cap resta. Aquestes també formen part de la història del veïnat i vaig creure convenient incloure-les malgrat la poca informació que en tenia.

El resultat ha estat el següent:

PLANAS	CIVADÉ	COCA	ESQUENA AMPLA	GINESTA
GIRABÉS	GORCS	JAUME ROCA	LA COGULLA	MARSAL
MARXANT	ROVIRA	MAS JOAN	BESA	POLELL
ANDREU	VELLANA	BERNAT	ROS	CABRETA
REGATXO	RAMONET	ROCA	SUROS	SAGRERA
SAMON	SAÜC	SOLEI	VALLMANYA	VILARÓ
TARRÉ	TART	TONI	FONT	PASQUAL
CASA NOVA	XISQUET	PAISA	RAMONILLO	PETIT
ABELLAR	BOSCH	CROSELL	RAMON	MAGÍ
NESPLER	MIRÓ	MARTORELL		

En total 47 masies. Moltes més de les que hom podria creure. La veritat és que després de fer l'estudi geogràfic vaig creure que el veïnat de Santa Susanna no era el millor lloc per viure ara i molt menys fa tres segles. Però la història demostra que la gent viu on pot i no on vol.

Cada masia és diferent en tots els seus aspectes. Calia trobar aspectes compartits amb la finalitat de poder fer una comparació. A la segona monografia *Masies de Vilamajor. El veïnat de Canyes* s'expliquen quines són les variables emprades. En aquesta monografia utilitzaré el mateix mètode però amb alguna petita diferència.

Les conclusions les podeu veure reflectides a continuació:

I. **La situació:** La localització de les masies actualment existents no ha sigut una feina gens difícil, sobretot gràcies a que es troben perfectament indicades en els mapes o en cartells informatius a peu de camí o carretera. Ha estat diferent localitzar les masies derruïdes.

Els mapes antics m'han ajudat considerablement, i m'han permès trobar moltes masies. La màxima dificultat ha estat localitzar les que van existir 300 anys enrere i de les quals no en queden restes físiques. Gràcies al capbreu les puc situar en una zona àmplia sense poder especificar un lloc concret. A diferència de la monografia sobre el veïnat de Canyes, no parlo sobre les característiques físiques del lloc concret on es troba la masia. Les masies més antigues van poder escollir i es van situar en el

lloc més apte per a l'agricultura de subsistència, en les espatlleres d'erosió. Una segona fornada de masies es van situar en els llocs que restaven lliures que no eren pas els més aptes. Són les masies situades a la part mitjana-baixa del veïnat.

En canvi, donada la dificultat per localitzar-les, he cregut convenient mostrar les seves coordenades geogràfiques per facilitar-ne la cerca en un futur.

2. L'altitud. Una de les característiques del veïnat és el seu contrast a causa de les diferències altitudinals. Passem dels 348,3 metres de can Coca als 900 metres de can Ginesta en poc espai. Resulta evident que l'altitud és un factor determinant per a la instal·lació humana i per les estructures productives dutes a terme.

	Altitud	Núm. de masies
	Menys de 500 metres	6
	Entre 501 i 600 metres	5
	Entre 601 i 700 metres	12
	Entre 701 i 800 metres	7
	Per sobre dels 801 metres	4
	Desconeguda	13

La majoria se situen entre els 600 i 700 metres; la causa és simple: gaudeixen de més hores de sol en estar més allunyades de l'engorjada de la Tordera, tenen millor sòl en ser el terreny menys escarpat amb pendents més suaus i estan més protegides d'ingerències humanes externes com malalties i guerres. Aquestes solen ser les masies més antigues del veïnat.

Les masies situades a les zones més baixes del veïnat corresponen a les masies més modernes. La manca de sòl —tot estava ocupat— ha estat determinant per situar-se en dits llocs.

Les masies situades a les zones més altes corresponen a les masies edificades durant els segles XVII i XVIII.

3. Captació d'aigua. Gairebé totes captaven l'aigua d'una font o subsidiàriament mina, d'un torrent o sot. Només en dos casos, cal Tart i cal Girabés, hi havia dificultat per aconseguir aigua i depenien

de la generositat d'altres masies. El fet a considerar és important atès que el paradigma mana que la instal·lació de qualsevol masia depèn de dos factors, aigua i producció; sense un dels dos no té sentit edificar atès que no hi ha garantida la supervivència, a no ser que hi hagi factors externs que ho provoquin, com pot ser, la necessitat. Possiblement la necessitat va portar les dues masies a instal·lar-se en un lloc tan poc apropiat.

Com a curiositat, la descoberta d'un antic pou de més de deu metres de fondària localitzat a prop de cal Marxant. És un dels pocs exemples existents al veïnat.

4. La producció. Les masies ni tenien una mateixa font d'ingressos ni tampoc una mateixa funció. Tenim les masies ramaderes on la producció anava destinada a l'obtenció de productes derivats com podria ser llet, i els seus productes derivats o carn; les masies cerealístiques on la producció anava destinada a l'obtenció de productes procedents del conreu (cereals principalment); les masies mixtes on es combinava la funció ramadera amb la cerealística; i finalment les masies que no tenien una producció específica sinó que tenien la funció d'aixoplugar els seus habitants, els quals es dedicaven a feines externes al mas (feines del bosc, principalment) sense menystenir que tinguessin ramats i conreus pel seu propi consum.

Dels quatre ítems de la masia —ramadera, cerealística, mixta i residencial—, al veïnat només n'hi trobarem tres, la ramadera, la mixta i la residencial. La manca de terra fèrtil impedeix qualsevol tipus de producció agrícola a excepció de la destinada al consum humà i animal. Totes les masies tenien els seus arbres fruiters, el seu hort i la seva petita plantació de farratges o cereals amb l'únic objectiu de satisfer la demanda interna del mas. Com més habitants més producció. Les grans masies com Tarré, Samon, Mas Joan o Vallmanya són les que tenien més sòl dedicat al conreu, també eren les més grans i les que més població tenien. Parlaríem de les masies mixtes.

A partir del segle XVI hi hagué un creixement continuat del veïnat fins arribar a un punt d'inflexió els segles XVIII i XIX. L'auge ve determinat per la necessitat a les ciutats de materials que es produïen a la muntanya. Parlem de carbó, fusta, gel, suro.... Consulteu la monografia número 4 *Les feines antigues del bosc i la muntanya*, on s'expliquen quines eren i el seu procés de producció.

L'abandonament de les masies amb la finalització de la postguerra —dècades de 1950 i 1960— i l'aparició de la industrialització va provocar que moltes de les masies acabessin enrunades. A la dècada dels 80 hi hagué una millora qualitativa de la vida que es va traduir en l'adquisició de segones residències. Durant la dècada dels 90 hi havia demanda per comprar masies, "el somni arquitectònic de

qualsevol català" atès que es combinava tradició amb natura. Quan es va esgotar l'oferta de les masies properes a la ciutat, es van adquirir masies més allunyades. A Santa Susanna el fenomen arribà a finals de segle XX. Es van comprar totes les que estaven en bon estat i després les que estaven enrunades. Les antigues normes subsidiàries permetien construir una casa si es tenia una parcel·la de cinc hectàrees, a més, el Parc Natural només permetia reconstruir i no pas construir. Amb aquests criteris, algunes persones van adquirir parcel·les amb l'objectiu d'edificar una casa la qual, per normativa, hauria d'estar integrada dins del paisatge i que respectés el model arquitectònic original. En tots dos casos parlariem de masies residencials.

Mixta	Ramadera
VALLMANYA	POLELL
TARRÉ	MAS JOAN
MAS JOAN	ESQUENA AMPLA
ROCA	CABRETA
RAMONET	SUROS
SAMON	ROVIRA
	ROS
	MARSAL

De la resta de masies no es posseeix suficient informació per poder-les catalogar. La dificultat radica, principalment, en dos aspectes: el seu estat actual i les reformes que s'han dut a terme.

En el primer cas, tenim moltes masies que estan en un estat deplorable el que fa impossible saber quina era la seva principal producció. En el segon cas és difícil classificar les masies reformades o reconstruïdes atès que no se sap fins a quin punt s'ha respectat l'estructura antiga. En tots dos casos, el dubte que tinc fa que em vegi incapacitat per classificar-les.

Torno a insistir en què la valoració que es fa de la producció de la masia és de temps pretèrit i no pas actual. Exposo per a quin tipus de producció estava preparada la masia com a edifici. Dit d'altra manera, intento saber a què es dedicaven els masovers/propietaris d'antuvi en funció de la configuració arquitectònica de la masia.

La resta de masies no ha estat possible situar-les en un o altre grup.

5. Orientació. La principal font d'energia de les masies era el sol. El màxim aprofitament solar garantia tenir la masia calenta amb l'estalvi de combustible, a més de garantir més hores de llum.

Si l'orografia ho permet, gairebé totes les masies es troben orientades cap al sud o sud-est.

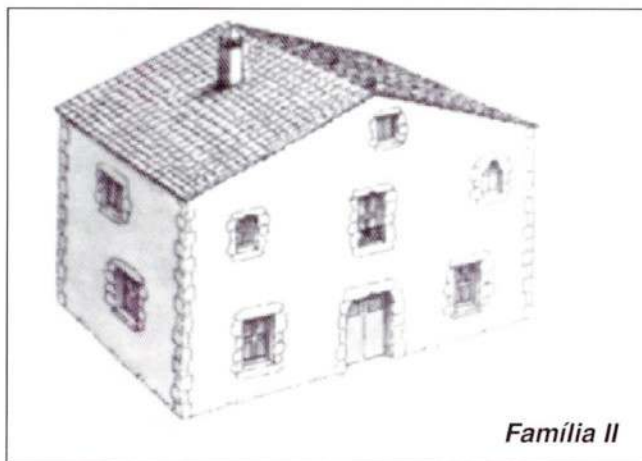
6. Tipologia. Específicament explicat en la monografia número 2 no és oportú tornar-ho a tractar ara. Per facilitar la lectura del llibre torno a reproduir les il·lustracions.

Les dues famílies, I i II, són les més representatives i no se'n localitza cap de la família III.

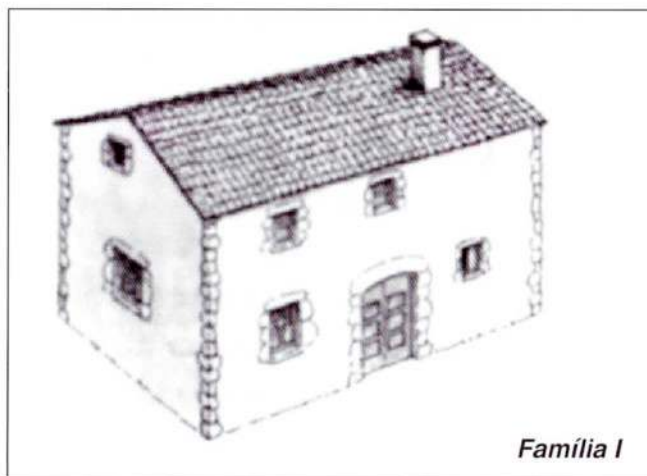
Les masies que formen part de la família I, les menys representatives del veïnat, es van construir cap als segles XVIII i XIX, amb l'arribada de treballadors. Volien una casa pràctica i còmode, apta per poder viure una família nuclear amb el seu bestiar. En cap cas fou una substitució de les masies de la família II. Tinc el convenciment que la majoria de masies enrunades formen part d'aquesta família.

En canvi, les masies que formen part de la família II, les més representatives, es van construir a partir del segle XVI aprofitant la millora econòmica i l'augment demogràfic.

De la resta de masies desconec la família a la qual pertanyen sigui per l'estat ruïnós en què es troben o bé perquè la reforma feta no ha permès establir-ho.

Família II

Família I

7. Estat actual. Es tracta de comprovar quin és l'estat actual i quina utilització se li dóna. És una categoria molt vinculada a les explicacions del punt 3.

EN RUNES	EN BON ESTAT
ABELLAR	COGULLA
ANDREU	TART
BERNAT	SAGRERA
BOSCH	VILARÓ
CASA NOVA	CABRETA
CIVADÉ	ROS
CROSELL	MAS JOAN
ESQUENA AMPLA	BESA
FONT	GIRABÉS
GINESTA	VALLMANYA
GORCS	JAUMET ROCA
MARXANT	SAMON
PAISA	RAMONET
PASQUAL	REGATXO
PETIT	MARSAL
RAMON	COCA
RAMONILLO	PLANAS
ROVIRA	ROCA
SAÜC	POLELL
SOLEI	SUROS
TARRÉ	
TONI	
VELLANA	
XISQUET	
MIRÓ	
NESPLER	
MAGÍ	
MARTORELL	

8. Construccions annexes: Les corts són els complements de les masies. No abunden altres tipus de construccions el que denota el tipus de producció a què es dedicaven. A destacar algun rellotge de sol i poc més.

9. Topònims. Se n'han localitzat de quatre formes diferents:

- a. Toponímics, els derivats del lloc de residència, origen o propietat;
- b. Patronímics, quan s'adquireixen del nom del pare o família de la qual prové.
- c. Apòdics, els derivats d'una especificitat de la persona;
- d. Càrrecs o oficis o els derivats de l'activitat productiva de la persona.

TOPONÍMIC	PATRONÍMIC	APÒDIC	CÀRREC	DESCONEGUT
SAMON	SAGRERA	COGULLA	MARXANT	VILLARÓ
BESA	MARSAL	TART	REGATXO	COCA
GORCS	PLANAS	PETIT	CABRETA	POLELL
SAÜC	JOAN	ROS	TARRÉ	CROSELL
GINESTA	RAMONET		CIVADÉ	GIRABÉS
ESQUENA AMPLA	ANDREU			
ROVIRA	PASQUAL			
ABELLAR	BERNAT			
BOSCH	VALLMANYA			
SOLEI	RAMON			
TARRÉ	RAMONILLO			
VELLANA	XISQUET			
FONT	PAISA			
CASA NOVA	TONI			
SURUS	JAUME ROCA			
NESPLER	MIRÓ			
	MAGÍ			
	MARTORELL			

10. **Data.** Sempre fent referència a la data aproximada (en segles) de la construcció de la masia. S'han obviat les masies totalment reformades o aquelles en què el seu deteriorat estat no ens ho permet saber.

11. **Història:** No era la meva intenció fer un estudi en profunditat de la història de cada masia. Només he intentat reflectir alguns aspectes interessants sobre passatges històrics de la masia.

12. **Característiques** arquitectòniques del mas prestant més atenció als elements diferenciadors com portes, inscripcions o finestres.

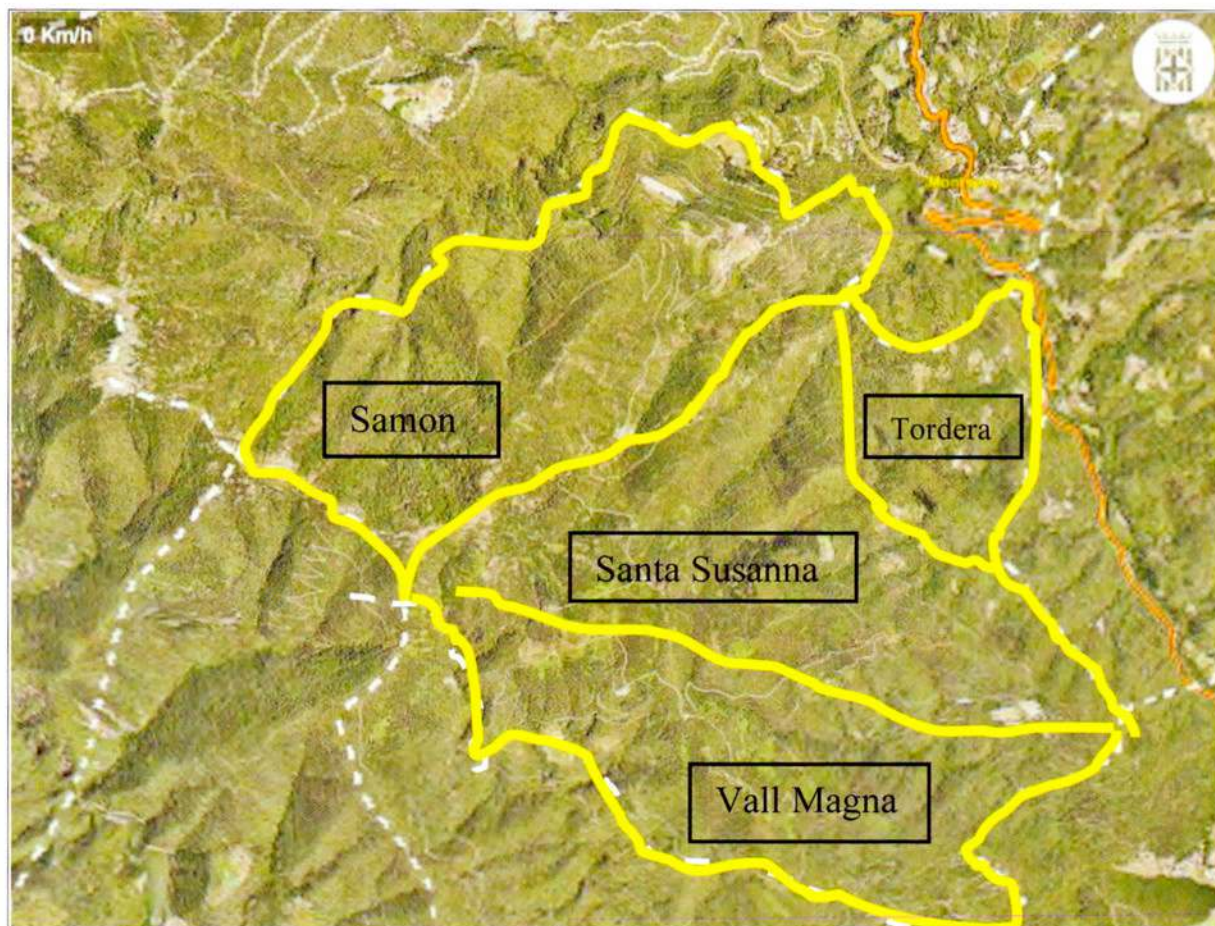
B. Les masies

En base als criteris anteriorment explicats, s'ha fet una fitxa per a cadascuna de les masies del veïnat. Amb la finalitat de fer-ho més comprensible i poder-les situar i identificar millor, he decidit dividir el veïnat en quatre parts:

- a. La Vall Magna que comprèn totes les masies situades dins d'aquesta vall.
- b. Església de Santa Susanna que comprèn totes les masies que es troben al voltant de dit edifici religiós.
- c. La Tordera que comprèn totes les masies que es troben situades més a prop de la riera de la Tordera.
- d. Samon que comprèn totes les masies que es troben situades al vessant nord i est del pic del Samon

A cada masia li he assignat un número que permetrà localitzar-la ràpidament a la imatge de la zona.

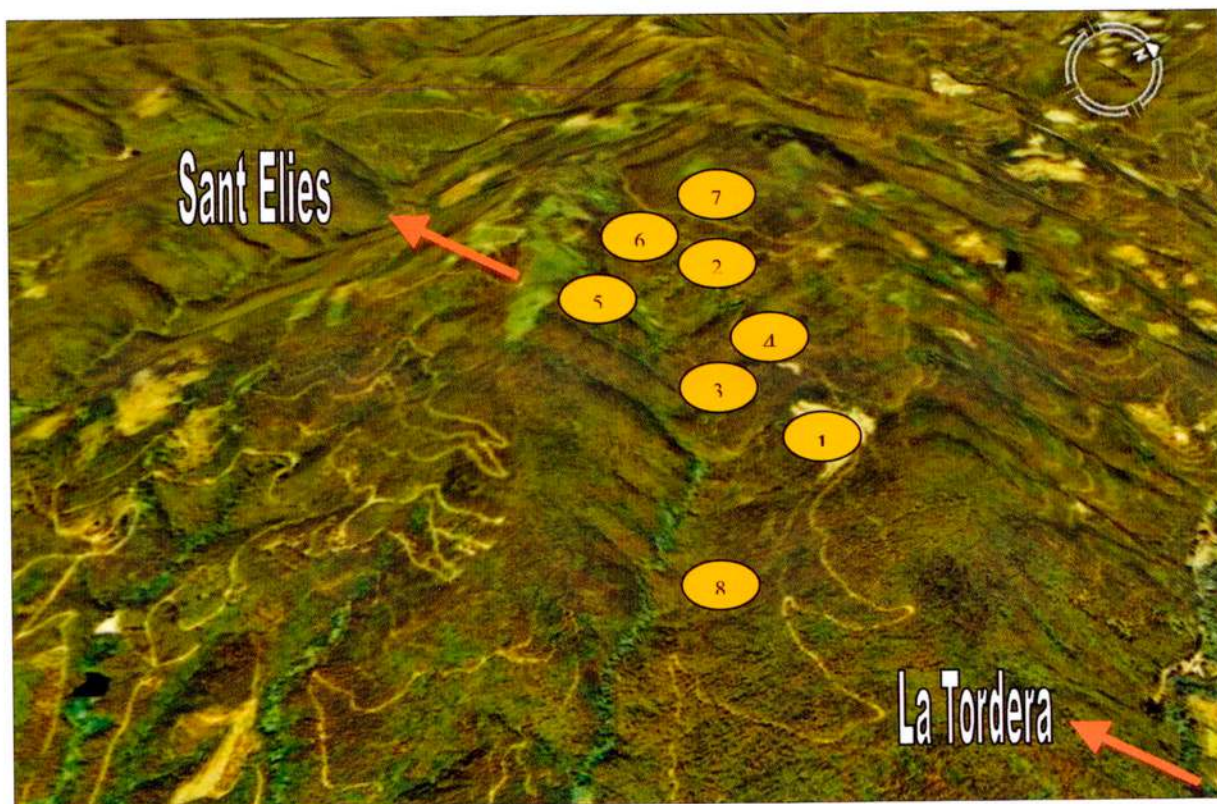
Hi ha masies que se sap documentalment que han existit però de les quals no en queden restes i s'han situat en l'indret on suposadament haurien d'estar, encara que no en tinc la certesa.

Ortofotomapa del veïnat de Santa Susanna amb les divisions per zones.

Font: Elaboració pròpia.

LA VALL MAGNA

- 1 Vallmanya
- 2 El Tarré
- 3 Can Bernat
- 4 Can Solei
- 5 Mas Crosell (situació aproximada)
- 6 Mas Pasqual (situació aproximada)
- 7 Mas Bosch (situació aproximada)
- 8 Mas Abellar (situació aproximada)

1 VALLMANYA

SITUACIÓ: X= 450223 Y= 4620369.

ALTITUD: 648 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: mixta.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: bon estat/restaurada.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: barri, corts i forn.

TOPÒNIM: toponímic. Fa referència al lloc on es troba situada la Vall Magna.

DATA: Segle XVIII, encara que es poden trobar elements més antics.

HISTÒRIA: parlar de Vallmanya és parlar d'una de les masies més antigues de tot el terme municipal. Apareix documentada per primera vegada l'any 1190 quan Alfons I la dona a la confraria de Cardedeu. Pertany al bisbe Berenguer i segons sembla hi havia una petita canongia l'any 1221.

El 12 d'abril de 1347 Santa Susanna es converteix en "carrer de Barcelona" un dels que va signar l'acta fou en Bernat Vallmanya.

Durant el segle XV fou una de les poques masies habitades, el que fa suposar que es mantingué malgrat les epidèmies, guerres i fams.

El 29 de gener de 1529 en Gabriel Vallmanya signà una conciliació amb el seu germà en Pere Vallmanya per la qual el segon es quedava el mas, i el primer rebia a canvi vuitens de blat, vuit quarteres i sis vuitens i mig de forment, mig mestall, un bou, eines de

la casa i de treball. L'any 1642 habità la casa un tal Miquel Baucells i Francesc Boier, estudiant d'origen francès, el que denota que la masia també va patir la immigració francesa que ocupà part del veïnat.

La masia es va anar abandonant a partir de la Guerra Civil espanyola fins l'any 1962 temps en el qual no hi consta cap habitant. Avui en dia es troba en procés de reforma.

CARACTERÍSTIQUES: petit edifici amb dependències annexes afegides formant un barri amb dos accessos. Consta de planta baixa, planta pis i presenta murs de paredat comú, arrebossats, amb pedres cantoneres sense treballar i coberta de teula àrab de dues vessants a diferent altura. A la façana principal destaca un volum que correspon al forn de pa, així com la porta, de llinda de fusta i petites finestres disposades irregularment només amb llinda de pedra. Actualment es troba en fase de restauració/reconstrucció.

2 EL TARRÉ

ALTITUD: 802,7 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font d'en Tarré.

PRODUCCIÓ: mixta.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: dependència unida a la masia a la seva part posterior al llarg de tota la façana.

TOPÒNIM: toponímic/ofici. Entenem per Tarré sòl de terra més o menys pitjada, per oposició al sòl de roca, de rajoles, etc., o bé persona que treballa extraient terra per a la indústria terrissera o per a altres aplicacions. En alguns documents se l'ha localitzat amb el topònim Tarré.

DATA: la seva construcció data dels segles XVI i XVII encara que conté elements més antics que es barregen amb els més moderns.

HISTÒRIA: consta documentada per primer cop l'any 1264 quan Pere de Torra de Santa Maria de Seva li va vendre dues peces de terra.

Ha estat una de les quatre grans masies del veïnat formada per una nissaga de grans propietaris. Van adquirir nombroses propietats, entre elles, els masos Crosell, Bosch i Pasqual, actualment il·localitzables.

Fins i tot un membre de la família, l'any 1723, en Bartomeu Tarré fou nomenat regidor i mostassaf de Vilamajor.

L'any 1880 tenien banc propi a l'esglésiola de Santa Susanna.

Ha estat permanentment habitada —surt en tots els fogatges— fins l'any 1966 quan es va abandonar. L'1 de maig de 1901, can Tarré es trobava en mans d'un masover, en Jaume Enrich, essent el propietari en Josep Daví el qual, molt probablement, residia en una ciutat. En el contracte s'especifica que les estances d'una part de la casa quedarien reservades per ser usades quan el propietari volgués, per tant, és lògic pensar que de tant en tant aquest visitava el mas.

Actualment és propietat de la Diputació de Barcelona i tot fa creure que amb el pas dels anys acabarà destruint-se totalment. Ara per ara no es pot accedir al seu interior per perill de caiguda de runes.

CARACTERÍSTIQUES: masia de planta rectangular de dues crugies, que consta de dos pisos més planta baixa, amb murs de paredat comú arrebossats amb morter de calç, amb coberta a dues vessants de teula àrab, recolzada sobre un ràfec d'una filada de teula. A destacar un petit portal de mig punt, a la façana principal, amb dovelles de pedres sorrenques. A la seva dreta trobem una finestra amb diverses inscripcions als brancals, llinda i lleixa, probablement la signatura dels picapedrers que la van fer.

Les restes de la masia que actualment podem veure, van ser edificades els segles XVI i XVII, quan la bonança econòmica va comportar un creixement demogràfic que va permetre l'adquisició dels masos rònecs, va augmentar la producció i, per tant, la riquesa del mas. A l'esquerra de l'edifici es pot detectar una ampliació que es finalitzà l'any 1835, tal com consta en la inscripció que es va realitzar per celebrar l'esdeveniment.

El que més sobta és la seva grandiositat. Es tractava d'una masia molt gran, amb moltes dependències per a les persones. Fixeu-vos que la part superior de la masia no es troba destinada a graner sinó a habitatge —per això em decanto a pensar que fou masia ramadera— i no ens ha d'estranyar atès que la mitjana de persones que hi vivia era de set, sense comptar amb els treballadors. Era una masia on hi vivia una família .

3 CAN BERNAT

SITUACIÓ: X= 449332 Y= 4620242.

ALTITUD: 665 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: sot de can Bernat.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: no consta amb aquest topònim en el capbreu, el que fa suposar que l'edificació devia ser posterior; molt probablement al llarg dels segles XVIII-XIX quan van arribar al veïnat molts treballadors relacionats amb les feines del bosc. En el padró consta des del 1860 fins al 1962 quan deixen d'haver dades, possiblement perquè el darrer resident va marxar o va morir.

CARACTERÍSTIQUES: malgrat que hi ha indicis de l'antiga construcció no es pot determinar cap característica de la seva estructura original.

4 CAN SOLEI

SITUACIÓ: X= 449610 Y= 4620393.

ALTITUD: 700 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: toponímic. Vessant d'un relleu muntanyós més assolellat, oposat a l'obac.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: en el capbreu no ha estat localitzada el que fa suposar que la seva edificació fou posterior. Molt probablement és del segle XIX coincidint amb la màxima ocupació del veïnat a causa de les feines del bosc i muntanya. Consta en el padró des del 1860 fins al 1910 quan deixen d'existir dades, el que fa suposar que fou abandonada.

CARACTERÍSTIQUES: el seu estat no permet saber quines eren les seves característiques estructurals.

5 MAS CROSELL

SITUACIÓ: a prop de l'Artiga d'en Ram les quals podrien ser les actualment conegudes com les Artigues del Tarré situades al vessant sud del turó de Sant Elies.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: inexistent.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: desconegut.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: el 1730, en la part del capbreu que parla d'Antoni Tarré com a propietari d'un mas anomenat Crosell, surt esmentada la masia. No s'ha trobat cap altra referència, el que fa pensar que al segle XIX ja no existia.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

6 MAS PASQUAL

SITUACIÓ: es troba entre la serra de les Escardonas i el torrent de Cervera sense poder especificar la seva ubicació exacta.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: inexistent.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: en el capbreu del 1730 apareix esmentada la masia en la documentació referent a Antoni Tarré com a propietari d'un mas anomenat Crosell. No s'ha trobat cap altra referència de la masia el que fa pensar que al segle XIX ja no existia.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

7 MAS BOSCH

SITUACIÓ: s'ha de situar prop del mas Crosell.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: inexistent.

CONSTRUC. ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: podria fer referència al mot bosc.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: en el capbreu del 1730 la masia apareix esmentada en la documentació referent a Antoni Tarré com a propietari d'un mas anomenat Crosell. No s'ha trobat cap altra referència de la masia el que fa pensar que al segle XIX ja no existia.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

8 MAS ABELLAR

SITUACIÓ: s'ha de situar a prop del mas Vallmanya i del mas Net.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: inexistent.

CONSTRUC. ANNEXES: desconegude.

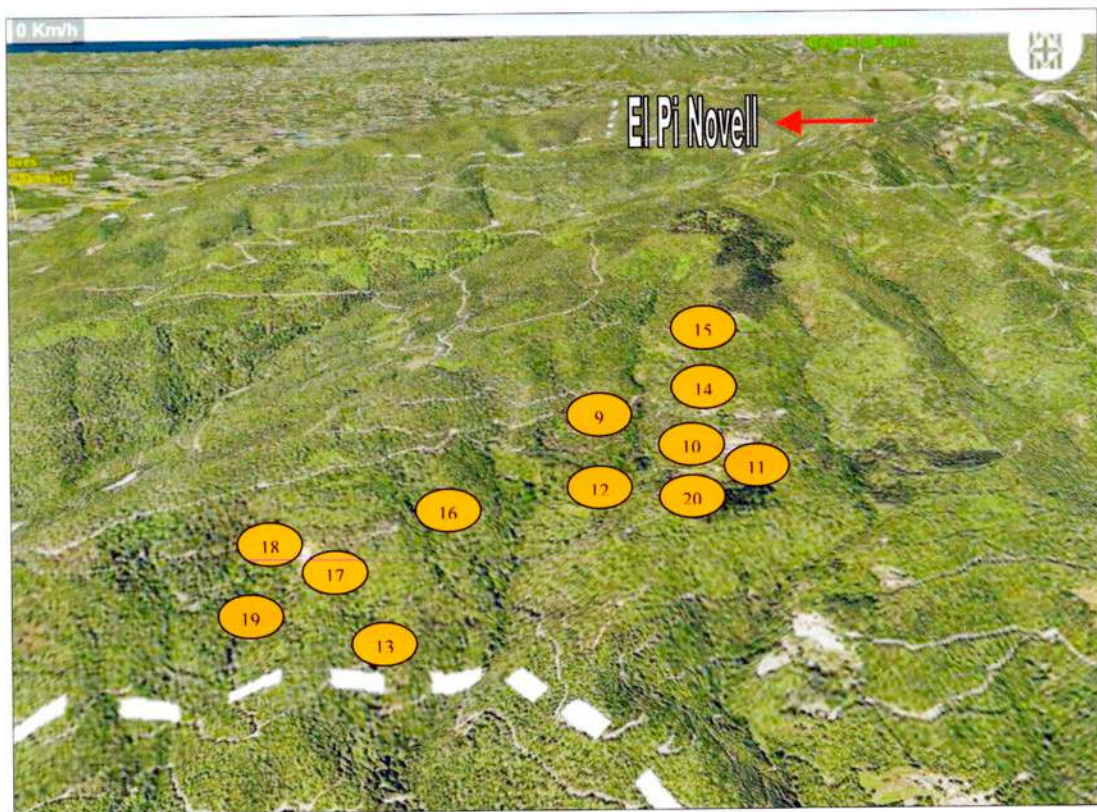
TOPÒNIM: toponímic. Indret on són els ruscs de les abelles.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: el 1739 surt esmentada en el capbreu "Ciprianus de Fluvià et de Aguilar" on només es dona una aproximació molt inconcreta del lloc on es podria situar. No facilita qui és el propietari.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

SANTA SUSANNA

9 El Polell	15 Can Ginesta
10 Mas Joan	16 Les Planas
11 Can Ramonet	17 Cal Magí
12 Can Jaume Cabreta	18 Can Ros
13 Ca l'Esquena ampla	19 Ca l'Andreu
14 Mas Rovira	20 Can Ramonillo

9 EL POLELL

SITUACIÓ: X= 449408 Y= 4620885.

ALTITUD: 853 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font del Polell.

PRODUCCIÓ: ramadera.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: casa de colònies en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: era.

TOPÒNIM: es desconeix.

DATA: reformada a la dècada de 1980 encara que la masia original, de la qual sí s'ha respectat la seva estructura, dataria entre els segles XVII i XVIII.

HISTÒRIA: el 4 d'octubre de 1730 la masia pertanyia a Magdalena Padrós i Vidal, vídua relictada de Josep Padrós. Abans, sense poder especificar la data, havia format part del mas de can Tarré. Durant el període comprès entre 1868 i 1965, va estar habitada. El seu abandonament fou produït, com en la majoria de masies, per l'atracció de la industrialització a les ciutats. Durant la dècada de 1980 fou adquirida i reformada per la Diputació de Barcelona per convertir-la en una casa de colònies.

CARACTERÍSTIQUES: masia de carener a dues aigües perpendicular a la façana principal la qual consta de dues plantes. Se li han afegit dos cossos asimètrics a banda i banda que podrien haver tingut la funció de corts.

10 MAS JOAN

SITUACIÓ: X= 449502 Y= 4621483.

ALTITUD: 769 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: ramadera.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: família II.

FUNCIONALITAT: masia menor.

SITUACIÓ ACTUAL: bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES:

corts i una bassa d'aigua.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: XVII.

HISTÒRIA: el 1730 el mas surt esmentat com a posseïdor d'una parcel·la de terra. Consta en els padrons des de 1860 fins a l'actualitat havent estat sempre ocupada a excepció dels darrers anys. A les actes de l'Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor dels darrers anys del segle XIX, es fa constar que la masia és una de les més riques del veïnat. El 1921, en una visita pastoral se signfica que a mas Joan hi viu en Francesc Icart al qual se li ha donat un "toc d'atenció" per l'abús de les blasfèmies, vi i joc. La masia va ser adquirida per la Diputació de Barcelona.

CARACTERÍSTIQUES: masia amb el carener perpendicular a la façana principal consta de dues plantes. A la part posterior hi ha adossada una estructura que fa de cort, així mateix, les dues vessants han estat allargades per encabir dues corts més. A la part posterior trobem la font que alimenta una bassa d'aigua.

11 CAN RAMONET

SITUACIÓ: X= 449639 Y= 4621523.

ALTITUD: 735 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font de can Podeia.

PRODUCCIÓ: mixta.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: bon estat.

CONST. ANNEXES: magatzem adossat.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: segle XVIII.

HISTÒRIA: el 1214 surt documentat Bernat Ramon que tenia una feixa al costat de les propietats de ca l'Andreu. La següent notícia la tenim al capbreu de Vilamajor del 13 de gener de 1736 on consta que Josep Masmiquel de Viladrau és el propietari d'aquesta masia, juntament amb els masos de Font i Villaró. Posteriorment, consta en el p adró de l'any 1868 fins l'any 1962 quan es va deixar d'habitar permanentment. Actualment s'empra com a segona residència.

CARACTERÍSTIQUES: masia de petites dimensions amb el carener a dues aigües perpendicular a la façana principal, consta de dos pisos i porta amb llinda plana. Malgrat que la seva antigor data del segle XIII, estic convençut que fou arranjada durant els segles XVII o XVIII coincidint amb la millora econòmica i amb l'arribada massiva de treballadors al veïnat.

No sembla que hagi patit gaires restauracions conservant la seva estructura a excepció del magatzem adossat que, molt probablement, feia funcions de cort.

12 CAN JAUME CABRETA

SITUACIÓ: X= 449640 Y= 4621320.

ALTITUD: 719 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: a la part del darrere de la masia trobem el sot de mas Rovira. Segurament d'aquí s'extreia l'aigua malgrat que no he pogut localitzar cap font.

PRODUCCIÓ: ramadera.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: un magatzem.

TOPÒNIM: càrrec. Fa referència a l'ofici del propietari.

DATA: Segle XIX.

HISTÒRIA: el primer testimoni documental data del 1860 quan consta en el padró municipal. No existeix cap altra referència, el que fa suposar que la seva construcció data del segle XIX coincidint amb l'època de màxima ocupació del veïnat a causa de l'explotació de la muntanya i del bosc.

L'any 1965 va ser abandonada probablement a causa del procés d'industrialització català que va provocar que la família resident cerqués una millor qualitat de vida. A finals del segle XX va ser reformada i actualment s'utilitza com a segona residència.

CARACTERÍSTIQUES: masia amb el carener perpendicular a la façana principal la qual consta de dues plantes. La porta principal és de llinda plana molt estreta el que denota que la seva utilització és exclusiva per l'entrada de persones i no pas d'animals. Les finestres també són de llinda plana de pedra amb els brancals fets amb maons rogents el que demostra la seva modernitat.

Les aigües de la teulada són asimètriques essent una més llarga que no pas l'altra. L'allargament es troba amagat per una nova edificació que actualment fa funcions de magatzem o garatge. Si ens imaginem treure el magatzem podríem comprovar que l'allargament amaga, possiblement, les corts on es guardava el bestiar.

13 CA L'ESQUENA AMPLA

SITUACIÓ: X= 449227 Y= 4621286.

ALTITUD: 859 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: ramadera.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: corts pel bestiar.

TOPÒNIM: toponímic. Nom derivat del lloc on es localitza la masia, en una antiga roureda.

DATA: difícil de determinar atès que l'antigor de la masia no correspon amb la seva estructura arquitectònica, la qual podria datar del segle XVIII.

HISTÒRIA: la primera vegada que surt esmentada és l'any 1262. La dada pot resultar incorrecte atès que el mateix any apareix un document d'una família Rovira que viu al Pla. Una teoria seria que la família Rovira fos originària de Santa Susanna però, posteriorment, s'hagués traslladat fins al Pla. Si fos així, es disposaria d'abundant informació però que no he traslladat aquí per la inseguretat de què es tracti de la mateixa família. Tampoc consta al

capbreu del segle XVIII, el que redunda que la masia existent és posterior al segle XVIII.

La següent referència és del padró de l'any 1868 quan hi vivien 6 persones. El nombre d'habitants a la masia ha estat més o menys estable al llarg dels anys, fins el 1965 quan es va abandonar. Per tant, parlem d'una masia petita on hi vivia una família extensa amb pares, fills i avis, i possiblement algun germà. No es detecta la presència de treballadors aliens a la família el que denota que no es tractava d'una masia rica o amb grans propietats.

CARACTERÍSTIQUES: masia de carener paral·lel a la façana principal de petites dimensions el que denota que es va construir cap al segle XVIII, dades que es veuen corroborades per la documentació existent.

La masia està formada per dos pisos havent-hi en el primer la cuina i sala d'estar. Al segon pis trobarem les cambres per dormir. Tot plegat de reduïdes dimensions (uns sis metres d'amplada).

Adossades a la masia trobem diverses construccions anomenades corts i que tenien la funció d'aixoplugar el bestiar. N'hi ha un total de cinc.

Situada en una orografia difícil que, no permet tenir camps de conreu afegit a l'existència de nombroses corts, juntament amb les peculiaritats de la masia, fa creure que la masia tenia una funció exclusivament residencial, tant pels homes com pel bestiar.

14 MAS ROVIRA

SITUACIÓ: X= 449227 Y= 4621286.

ALTITUD: 859 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: ramadera.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES:

corts pel bestiar.

TOPÒNIM: toponímic. Nom derivat del lloc on es localitza la masia, en una antiga roureda.

DATA: difícil de determinar atès que l'antigor de la masia no correspon amb la seva estructura arquitectònica la qual podria datar del segle XVIII.

HISTÒRIA: la primera vegada que surt esmentada és l'any 1262. La dada pot resultar incorrecte atès que el mateix any apareix un document d'una família Rovira que viu al Pla. Una teoria seria que la família Rovira fos originària de Santa Susanna però, posteriorment, s'hagués traslladat fins al Pla. Si fos així, es disposaria d'abundant informació però que no he traslladat aquí per la inseguretat de què es tracti de la mateixa família. Tampoc consta al capbreu del segle XVIII, el que redunda que la masia existent és posterior al segle XVIII.

La següent referència és del padró de l'any 1868 quan hi vivien 6 persones. El nombre d'habitants a la masia ha estat més o menys estable al llarg dels anys, fins el 1965 quan es va abandonar. Per tant, parlem d'una masia petita on hi vivia una família extensa amb pares, fills i avis, i possiblement algun germà. No es detecta la presència de treballadors aliens a la família el que denota que no es tractava d'una masia rica o amb grans propietats.

CARACTERÍSTIQUES: masia de carener paral·lel a la façana principal de petites dimensions el que denota que va estar construïda cap al segle XVIII, dades que es veuen corroborades per la documentació existent.

La masia està formada per dos pisos havent-hi en el primer la cuina i sala d'estar. Al segon pis trobarem les cambres per dormir. Tot plegat de reduïdes dimensions (uns sis metres d'amplada).

Adossades a la masia trobem diverses construccions anomenades corts i que tenien la funció d'aixoplugar el bestiar. N'hi ha un total de cinc.

Situada en una orografia difícil que, no permet tenir camps de conreu afegit a l'existència de nombroses corts, juntament amb les peculiaritats de la masia, fa creure que la masia tenia una funció exclusivament residencial, tant pels homes com pel bestiar.

15 CAN GINESTA

SITUACIÓ: X= 449009 Y= 4621220.

ALTITUD: 896 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

FUNCIONALITAT: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: toponímic. Arbust quasi mancat de fulles, amb branques verdes amb aspecte de jonc i flors grosses, grogues i oloroses.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentat com a mas en el capbreu, en data 4 d'octubre de 1730, sense donar cap dada més. Apareix en el padró del 1860 i fins al 1910 quan la masia s'abandona.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes a causa del seu estat ruïnós.

16 CAN PLANES

SITUACIÓ: X= 449827 Y= 4621107.

ALTITUD: 686,1 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font de les Planes.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat/reformada.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: té adossada una edificació però la reforma no en permet saber la seva utilització passada encara que tot fa creure que es tractava d'unes corts.

TOPÒNIM: patronímic durant el segle XVIII hi havia al veïnat la família Vesa i Planes.

DATA: amb les reformes és impossible poder-la datar.

HISTÒRIA: només tenim dades que va estar habitada entre el 1860 i el 1930.

No consta en el capbreu el que fa suposar que la masia és posterior a aquesta data.

Segurament la seva construcció respon a la necessitat de treballadors que va tenir el veïnat durant la segona meitat del segle XIX, per tal que realitzessin feines de muntanya i de bosc.

CARACTERÍSTIQUES: masia reformada en la

que s'aprecien les restes sobre les quals es va edificar el nou edifici. No es pot saber si antigament la masia tenia l'aspecte actual atès que només són visibles petites restes de la masia antiga.

La seva situació en un indret d'orografia difícil, no va permetre desenvolupar-hi l'agricultura, juntament amb l'existència d'una antiga cort adossada al cos de la masia fa pensar que aquesta tenia funcions residencials, més probable de persones que no pas de bestiar.

17 CAL MAGÍ

SITUACIÓ: X= 450190 Y= 4620837.

ALTITUD: 637 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: no he trobat cap document que faci referència a la masia però surt esmentada a *Inventari del patrimoni construït del Montseny*.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

18 CAL ROS

SITUACIÓ: X= 450039 Y= 4620960.

ALTITUD: 675 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: mina.

PRODUCCIÓ: ramadera.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família I.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: edificació annexa que faria funcions de magatzem.

TOPÒNIM: apòdic. En el padró de l'any 1860 hi apareix una anotació que diu "Si Ros significa rubio se dirá Cal Ros; pero si es apellido se dirá Can Ros". La família Icart fou la que hi vivia, res a veure amb el cognom Ros, per tant, s'ha d'entendre que el nom prové d'una característica física d'un dels seus habitants, per això cal anomenar-la com a cal Ros.

Dit dels cabells, del pèl, etc., de color entre el castany clar i el groc d'or.

DATA: segle XVIII.

HISTÒRIA: en el capbreu del segle XVIII surt esmentat un Josep Ros el qual té una propietat al costat de les del Tarré. Malauradament no es fa esment de la masia.

El fet que no s'hagi localitzat cap document anterior que faci referència a la fa-

mília o mas Ros a Santa Susanna (existeix un Ros al Pla de Vilamajor el qual era sabater) fa pensar que l'edificació de la masia es va fer a començaments del segle XVIII.

La tipologia de la masia correspon a aquesta època, fet que ho confirmaria.

CARACTERÍSTIQUES: masia amb el carener paral·lel a la façana principal composta per dos pisos i amb unes dimensions reduïdes, típica de les masies edificades al llarg dels segles XVIII i XIX. Cal destacar que la meitat de la masia es troba ocupada per una zona destinada a petita cort oberta i coberta per una terrassa. La funció era l'aixopluc del bestiar, evidentment escàs, i l'assecamment dels cereals a la terrassa.

Adossat al cos principal tenim un petit magatzem que, molt possiblement, va ser edificat amb posterioritat.

Cal destacar la porta d'accés de reduïdes dimensions que sobta amb l'enorme finestra situada en el primer pis, típica de les masies cerealístiques de la plana. La seva funció era poder extreure el farratge acumulat al seu interior, amb la major facilitat possible.

SITUACIÓ: X= 449744 Y= 4621147.

ALTITUD: 690 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: al políptic de Sant Pere de Vilamajor de l'any 950 surt esmentat Andre Esteve. L'any 1214 hi ha la venda d'una feixa per part d'en Pere Andreu. Es desconeix si hi havia una masia que es digués ca l'Andreu i si pertanyia al veïnat. No és fins l'any 1249 quan Joan Agustí ven a Guillem Andreu el domini útil del seu mas situat a Santa Susanna, confirmant l'existència del mas.

A partir d'aquí, silenci. Molt probablement fou un dels masos ròncecs abandonats durant els segles XIV i XV. El fet que en el capbreu de 1730 no consti, revela que l'edificació hauria de ser posterior. Possiblement es va construir durant el segle XIX, quan el veïnat assolí el màxim de població gràcies a l'arribada de treballadors especialitzats en la feina del bosc com el carboneig, la fusta o el glaç, mantenint el seu topònim.

Consta en el padró de l'any 1860 sense més dades. A partir del 1868 surt esmentat però com ca n'An-

dreu Roca. Els habitants de la masia anaren disminuint progressivament fins l'any 1924 moment en què només hi constava un habitant. Posteriorment fou abandonada.

CARACTERÍSTIQUES: la seva completa destrucció només ens permet observar com era una part de la seva planta.

Una part de la masia descansa sobre el vessant de la muntanya el que denota el poc espai disponible per a la construcció i que fou edificada per donar-li la funcionalitat d'aixoplugar als seus propietaris. No s'han detectat construccions annexes.

SITUACIÓ: X= 449648 Y= 4621463.

ALTITUD: 735 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

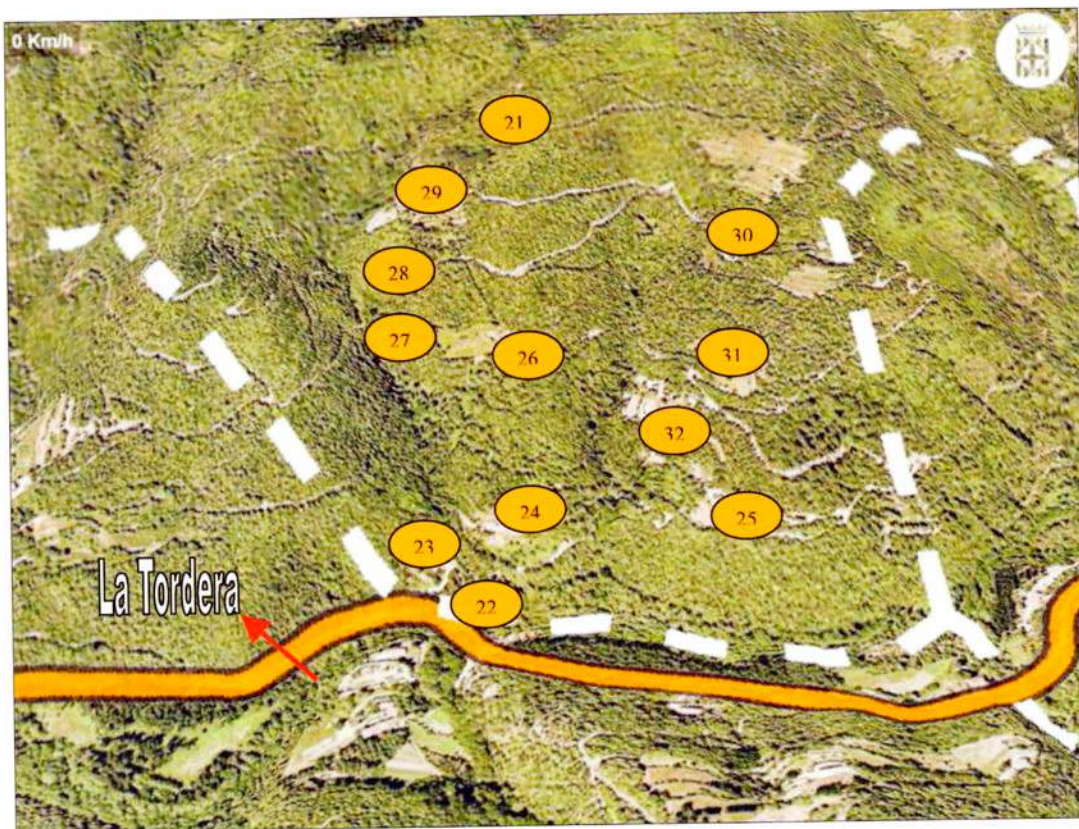
TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: no he trobat cap document que faci referència a la masia. És evident la seva vinculació amb can Ramonet. Surt esmentada a *Inventari del patrimoni construït del Montseny*.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

LA TORDERA

21 El Saüc	27 Can Gorcs
22 Can Coca	28 Can Sagrera
23 Can Marsal	29 Can Regatxo
24 Cal Tart	30 Can Marxant
25 Can Girabés	31 Can Jaumet Roca
26 Can Roca	32 Can Toni

21 EL SAÜC

SITUACIÓ: X= 449440 Y= 4621835.

ALTITUD: 751,2 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font del Saüc.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes

TOPÒNIM: toponímic. Arbust o petit arbre de 2 a 5 metres d'alçària que devia ser abundant o bé els seus habitants es dedicaven a confeccionar aliments —melmelades— o remeis medicinals amb l'arbre.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: la primera referència la localitzem al padró de 1860. Es va abandonar durant la dècada de 1950, possiblement per la finalització de la postguerra i la millora de perspectives de vida a les ciutats.

CARACTERÍSTIQUES: la seva lamentable situació i l'existència d'una enorme densitat de vegetació no han permès fer una valoració arquitectònica de com havia d'haver sigut l'edificació.

22 CAN COCA

SITUACIÓ: X= 450360 Y= 4622044.

ALTITUD: 349 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: nord-est.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat. Actualment és un restaurant.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: té adossats diversos elements arquitectònics amb funcionalitat residencial o de magatzem.

TOPÒNIM: desconegut.

DATA: segle XX.

HISTÒRIA: el primer testimoni documental data de l'any 1646 quan consta que hi viu Joan Loberia d'origen francès. Com s'ha dit en pàgines anteriors, la difícil situació en el país veí va provocar que molts francesos emigrassin cap a terres catalanes. Una d'aquestes persones se'n va anar a viure a can Coca. Desconec si ell va fer la masia o bé se la va trobar construïda. Personalment m'inclino més per la segona opció atès que pel que sembla, Joan

Loberia va ser un treballador contractat; malauradament no es disposa de cap prova documental que ho certifiqui.

La masia va formar part, entre els segles XVII i XVIII de la jurisdicció del terme municipal de La Costa. Amb la reconstitució de la parròquia de Santa Susanna el 1869, can Coca va tornar a incorporar-se al veïnat. Per aquesta raó no consta al capbreu de Vilamajor del segle XVIII.

La masia no ha estat abandonada des d'aleshores, havent estat sempre habitada.

Un fet digne de destacar és la seva situació al costat mateix de la via que comunicava el Vallès amb Osona, molt emprada com a camí ramader des d'antuvi. Per aquesta raó no ens ha d'estranyar que la seva funció actual, -restaurant-, ja s'havia realitzat temps enrere com a hostal.

CARACTERÍSTIQUES: l'actual construcció va ser feta l'any 1930 essent posteriorment reformada, per tant, és d'entendre que de la construcció original poc ha de quedar. En tot cas, manté una estructura de masia de la família II, o sigui, amb el carener perpendicular a la façana principal. No hi ha cap altre element a destacar.

23 CAN MARSAL

SITUACIÓ: X= 450257 Y= 4622044.

ALTITUD: 402 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: ramadera.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: corts adossades al cos principal de la masia.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: segle XX.

HISTÒRIA: la primera referència documental data de l'any 1860 segons consta en el padró municipal de Vilamajor; des d'aleshores no ha estat mai desocupada.

Com la majoria de masies d'aquesta part del veïnat, foren construïdes a finals del segle XIX coincidint amb l'arribada de molts treballadors que cercaven feina relacionada amb la muntanya i el bosc, com el carboneig, el glaç o la fusta, elements imprescindibles de les grans ciutats.

En el padró de 1894 consta que el titular de la masia era en Joan Parets Bonada, que tenia com a ofici el de “paleta”, fet que demostra que la principal activitat productiva de la masia no era pas l'explotació ramadera o agrícola. Malgrat tot, la seva senyora i un dels fills sí que consten com a agricultors, el que denota que certa activitat agrícola-ramadera existia encara que tota fos destinada al consum intern.

CARACTERÍSTIQUES: masia amb una estructura peculiar atès que es troba formada per dos cosos units formant un angle de 90° . La raó resideix en la manca absoluta de sòl que no permet fer una edificació d'un sol cos.

La masia actual fou construïda l'any 1900 i reformada l'any 1950.

A destacar un rellotge de sol en molt mal estat.

24 CAL TART

SITUACIÓ: X= 450025 Y= 4622184.

ALTITUD: 471 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font .

PRODUCCIÓ: mixta.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: corts, magatzem, cobert.

TOPÒNIM: apòdic. Segons la font consultada el topònim varia. A l'ajuntament consta "Tart" mentre que a la Diputació de Barcelona consta "Tard". Personalment m'inclino més cap a la segona acceptació. El topònim fa referència a aquella persona que és lenta, que no obra de pressa.

DATA: segle XIX.

HISTÒRIA: la primera referència de l'existència de la masia la trobem al padró municipal de l'any 1860. Des d'aleshores mai ha deixat d'estar habitada.

Molt probablement la masia fou edificada a finals del segle XIX quan es va produir la màxima ocupació del veïnat gràcies a l'explotació eco-

nòmica del bosc i la muntanya. Les característiques arquitectòniques de la masia i la seva situació ho corroboren.

CARACTERÍSTIQUES: masia de dos pisos amb el carener perpendicular a la façana principal. A destacar l'existència d'una balconada al segon pis, element molt característic del segle XIX i les finestres i portes de llinda plana.

Adossat a l'edifici principal hi ha una estructura que antuvi faria funcions de paller (segon pis) i de cort (primer pis).

Al costat trobem cal Tard Nou, una edificació del segle XX que s'utilitza com a habitatge.

SITUACIÓ: X= 450120 Y= 4622316.

ALTITUD: 443 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: agrícola.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: cap.

TOPÒNIM: desconegut.

DATA: segle XX.

HISTÒRIA: la primera referència documental la trobem al padró de l'any 1860. Des d'aleshores fins al 1965 ha estat ocupada amb intermitències. Posteriorment fou reconstruïda.

Molt probablement la masia fou edificada a finals del segle XIX quan es va produir la màxima ocupació del veïnat gràcies a l'explotació econòmica del bosc i la muntanya.

CARACTERÍSTIQUES: la seva reconstrucció, suposadament, ha hagut de respectar l'estructura de l'edifici anterior. Malgrat tot, actualment hi ha elements que abans no existien com el tipus de pedra emprat, el granit de les cantoneres, les finestres i molt possiblement la porta. En tot cas es tracta d'una masia de dos pisos amb golfes i amb el carener perpendicular a la façana principal.

SITUACIÓ: X= 450032 Y= 4621987.

ALTITUD: 499 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: mina.

PRODUCCIÓ: mixta.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família I.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: pallissa.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: segle XVIII.

HISTÒRIA: el cognom Roca és un dels més estesos en tot el terme municipal. Al veïnat de Santa Susanna en consten alguns, els quals estan relacionats amb ca l'Andreu i mas Joan.

La primera referència documental és de l'any 1730 quan surt esmentada a la relació de propietats d'Antoni Tarrés.

El 26 de desembre de 1809 hi vivia Jaume Roca de 69 anys, el qual va haver de fugir a Arbúcies, on va morir a causa de la Guerra d'Independència, fet que demostra que el veïnat no va restar aliè a aquesta contesa.

Posteriorment, l'any 1938, Antònia Aymerich, 45

anys, vídua, natural i habitant del poble de Preixana al bisbat de Solsona, trobant-se malalta a can Roca de Santa Susanna, va fer testament davant el rector de La Costa. La seva fugida fou deguda a la Guerra Carlina. Tota vegada que l'estada d'aquesta dona era esporàdica i procedia d'una zona de forta implantació carlina, no seria inversemblant sospitar alguna relació amb partides carlines que podien operar perfectament a la zona boscosa i amagada de Santa Susanna.

Finalment, en una visita pastoral el 23 de juliol de 1880, el bisbe ordenà l'arranjament de l'església de Santa Susanna. Es fa constar que un dels propietaris dels bancs, al costat de l'evangeli, era la família Roca. Consta al padró municipal des de l'any 1860 i mai ha estat desocupada.

Actualment es troba reformada.

CARACTERÍSTIQUES: masia de dos pisos de petites dimensions amb el carener paral·lel a la façana principal. Es tracta d'una masia típica de les construïdes al llarg del segle XVIII. La seva construcció pot haver sigut iniciada per un familiar -possiblement un germà- d'un hereu, el qual, li va facilitar l'establiment juntament amb la seva família.

El fet que es tracti d'una masia destinada a aixoplugar als seus habitants ho corrobora. El pagès probablement treballava pel seu germà en una masia més gran -ca l'Andreu Roca o can Terrer-. La pallissa i les corts anirien destinades a la producció pròpia, com un complement més a la seva economia.

A la fotografia més antiga, presa des d'un costat, es pot veure com s'hi ha afegit un cos nou amb la seva vessant d'aigua. És probable que la masia original només tingués un sostre amb una sola aigua.

27 CAN GORGS

SITUACIÓ: X= 449957 Y= 4621783.

ALTITUD: 553 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES:
desconegudes.

TOPÒNIM: toponíim. Clot pregon en el llit d'un corrent d'aigua, on aquesta s'entolla o alenteix el seu curs.

DATA: segle XIX.

HISTÒRIA: les úniques referències documentals les he trobat en els padrons municipals. Consta des del 1860 fins al 1920 quan va ser abandonada. Molt probablement la masia fou edificada a finals del segle XIX quan es va produir la màxima ocupació del veïnat gràcies a l'explotació econòmica del bosc i la muntanya.

CARACTERÍSTIQUES: el seu lamentable estat no permet esbrinar quines són les seves característiques estructurals.

28 CAN SAGRERA

SITUACIÓ: X= 449843 Y= 4621732.

ALTITUD: 610 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

FUNCIONALITAT: residencial.

SITUACIÓ ACTUAL: residencial.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: era, corts.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: segle XIX.

HISTÒRIA: tal com consta en els padrons municipals, la masia va estar ocupada durant el període comprès entre el 1868 i el 1965, any que es va abandonar fins la seva reconstrucció posterior, a principis del segle XXI. Es té coneixement que a finals del segle XIX hi havia un agutzil anomenat Albert Icart Sagrera.

CARACTERÍSTIQUES: suposant que la reconstrucció hagi mantingut l'estructura original, es tracta d'una masia de notables dimensions de tres pisos amb el carener perpendicular a la façana principal, la qual conté una porta de mig punt formada per dovelles de marès rogenic. A destacar les finestres de llinda plana i un rellotge de sol.

29 CAL REGATXO

SITUACIÓ: X= 44972 | Y= 4621832.

ALTITUD: 665 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: cap.

TOPÒNIM: càrrec. Noi o noia que treballa per ajudar a les persones en feines que no necessiten aprenentatge.

DATA: segle XIX.

HISTÒRIA: la primera vegada que se cita és en el padró de 1860. El fet que no consti en el capbreu del segle XVIII fa entendre que la seva edificació sigui posterior, molt possiblement al llarg del segle XIX. L'ocupació de la masia no es va estendre gaire en el temps, atès que deixa de constar en el padró a partir de l'any 1887.

Al llarg del segle XX la masia no va estar ocupada, restant derruïda fins que fou reformada a finals del mateix segle.

CARACTERÍSTIQUES: el fet que durant gairebé un segle estigués abandonada, probablement fou la causa perquè es trobés tan malmesa. Per experiència, el primer que es derrueix és el sostre mentre que les parets mestres es mantenen. Hom pot suposar que la reforma efectuada ha seguit les restes de la masia, per tant, les característiques actuals han de ser molt semblants a les passades. Es tracta d'una masia amb el carener perpendicular a la façana principal i amb dos pisos. Tant les finestres com les portes no corresponen a la masia original.

SITUACIÓ: X= 449572 Y= 4622035.

ALTITUD: 683 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES:
desconegudes.

TOPÒNIM: càrrec. Podria fer referència a una persona dedicada a la venda ambulat de productes, fet molt comú antigament, en els llocs de difícil accessibilitat.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: la primera referència documental data del segle XIII, concretament del 1249, quan en Pere Mercader signà com a testimoni en una donació feta al veïnat de Santa Susanna. A partir d'aquest moment, consta en els diversos fogatges amb el nom de can Mercader fins l'any 1920 quan es va abandonar.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

31 CAN JAUMET ROCA

SITUACIÓ: X= 449788 Y= 4622218.

ALTITUD: 585 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: família I.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: cap.

TOPÒNIM: patronímic. El cognom Roca es troba molt estès al veïnat i a tot el municipi.

DATA: segle XIX.

HISTÒRIA: masia que surt esmentada en els padrons municipals, concretament entre el 1860 i el 1924. No he trobat cap altra referència anterior, el que em fa pensar que la seva construcció es va produir en el moment de la màxima ocupació del veïnat aprofitant l'explotació del bosc durant la segona meitat del segle XIX.

Posteriorment va ser reconstruïda i habitada.

CARACTERÍSTIQUES: masia amb el carener perpendicular a la façana principal, formada per dos pisos. Les petites dimensions de les portes, la configuració de les finestres i la tipologia constructiva, denoten que es tracta d'una masia que manté l'estructura clàssica de les masies construïdes al llarg del segle XIX. Ha estat reformada i actualment està essent ampliada.

32 CAN TONI

SITUACIÓ: a l'esquena de can Jaumet Roca sense poder concretar el lloc exacte.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

FUNCIONALITAT: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: masia que surt esmentada en els padrons municipals, concretament entre els anys 1860 i 1903, quan es va abandonar, i els seus habitants marxaren a Fogars de Montclús. No he trobat cap altra referència anterior, el que em fa pensar que la seva construcció es va produir en el moment de màxima ocupació del veïnat, aprofitant l'explotació del bosc durant la segona meitat del segle XIX.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

SAMON

33 Can Besa

34 El Samon

35 Mas Ramon

36 Mas Font

37 El Vilaró

38 El Surus

39 Can Vellana

40 La Cogulla

41 Can Civadé

33 CAN BESA

SITUACIÓ: X= 448734 Y= 4623409.

ALTITUD: 581 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: mixta.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon esta.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: hi ha unes construccions molt modernes.

TOPÒNIM: toponímic. Segons els documents consultats, el topònim canvia. He localitzat Veza, Vessa, Besa o Vesa. He decidit mantenir el topònim oficial malgrat que és el menys concurrent històricament parlant.

DATA: segle XVII.

HISTÒRIA: la primera vegada que surt esmentada és en el fogatge de 1497 del poble del Montseny. Segons sembla a partir d'aquesta data, la masia va estar ocupada fins l'any 1965. En el capbreu de 1729 surt com a propietari en Jacob Planas i Vesa, molt probablement relacionat amb la família Planas que habitava la masia homònima. El fet demostra el caràcter endogàmic del veïnat on les di-

verses famílies es casaven entre elles amb la finalitat de mantenir relacions econòmiques i socials. L'aparició de la masia en el capbreu dóna a entendre que aquesta formava part del terme municipal de Vilamajor deixant la seva vinculació administrativa amb el poble de Montseny. Al padró de l'any 1903 consta com "alquería o casa de labor de una hacienda".

CARACTERÍSTIQUES: Una de les grans masies del veïnat. Té el carener a dues aigües paral·leles a la façana principal. Consta de tres pisos, una porta d'entrada d'arc de mig punt. La seva grandària és directament proporcional a la quantitat de gent que hi vivia. Els diversos padrons municipals ens informen que fou una de les masies on més persones hi havia empadronades. A destacar el rellotge de sol i la porta de mig punt, molt comuna en les construccions del segle XVII.

34 EL SAMON

SITUACIÓ: X= 448604 Y= 4622734.

ALTITUD: 725 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: mixta.

ORIENTACIÓ: nord-est.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: corts, bassa, safareig, establies, pallisses.

TOPÒNIM: toponímic. Pren el nom del turó del Samon (el més alt del terme municipal).

DATA: la masia conté elements dels segles XVII, XVIII i XIX.

HISTÒRIA: sense cap mena de dubte, és la masia més emblemàtica del veïnat. La tenim documentada des del 1264 encara que no descarto que la seva antigor sigui major. El que tinc clar és que des d'aleshores fins ara, sempre ha estat ocupada i, molt possiblement, exercint sempre la funció de mas.

La primera església de Santa Susanna es va situar al costat de la masia del Samon, a l'anomenat Pla de la Capella. Molt probablement la capella primigènia fou edificada gràcies a la voluntat dels habitants de la masia. El fet demostra la importància que va tenir la masia en el veïnat.

Posteriorment, el 12 de juny de 1384, n'Antoni Samon fou un dels signataris del document que convertia el veïnat en "carrer de Barcelona". No ens ha d'estranyar, atès que fou una de les masies més poderoses del veïnat.

La seva situació en una espatllera d'erosió, rica en nutrients, els va permetre desenvolupar una agricultura, principalment, dedicada al consum intern i com a aliment als diferents ramats que tenien. Posteriorment,

les seves extenses propietats els van permetre treure profit de l'explotació del bosc. Fixeu-vos que l'any 1867, a part de la família nuclear hi vivien set persones més, totes treballadores a sou del propietari de la masia.

Al padró de l'any 1903 consta com "alquería o casa de labor de una hacienda".

Actualment, és una de les poques masies del veïnat que no s'ha transformat només en residència, sinó que manté una certa productivitat pagesa.

CARACTERÍSTIQUES:

gran masia amb planta baixa, primer pis i golfes, amb coberta de dues vessants desiguals de teula àrab, recolzada sobre ràfec d'una filada de teules. Presenta ampliacions a la banda de migdia, amb una galeria a sud-est.

La façana principal de mur de paredat comú arrebossat de calç, presenta un portal d'arc de mig punt amb dovelles de pedra sorrenca de color beix, amb la data "1756" a la clau. A sobre del portal destaca un balcó amb barana de ferro forjat, fruit de l'allargament de la finestra dut a terme al segle XIX. La resta d'obertures, disposades regularment presenten brancals, llinda recte i lleixa de pedra sorrenca. A la façana de llevant destaca un petit finestró on hi ha inscrita la data "1673" junt amb el nom "IOSEPH SAUMON".

35 MAS RAMON

SITUACIÓ: desconeguda.

ALTUITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES:
desconegudes.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentada, únicament, al cap-breu del segle XVIII on es diu que és un mas derruït proper al mas Ramon, el qual pertanyia juntament amb els masos Samon, Ramon i Villaró, a Josep Masmiquel l'any 1735.

És curiós que hi hagi en el mateix veïnat una masia que es diu can Ramonet i una construcció, de la qual desconec quina era la seva funció, però que rep el nom de Ramonillo. Potser tot pertanyia a una mateixa família.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

36 MAS FONT

SITUACIÓ: desconeguda.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: toponímic. Segurament ha pres el nom per l'existència d'una font.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentada, únicament, al cap-breu del segle XVIII on es diu que és un mas derruït proper al mas Ramon, el qual pertanyia juntament amb els masos Samon, Ramon i Villaró, a Josep Masmiquel l'any 1735.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

37 EL VILARÓ

SITUACIÓ: X= 448705 Y= 4622216.

ALTITUD: 770 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: família I.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: cap.

TOPÒNIM: desconegut.

DATA: segle XX.

HISTÒRIA: surt esmentada al capbreu del segle XVIII on es diu que és un mas derruït proper al mas Ramon, el qual pertanyia, juntament amb els masos Samon, Ramon i Vilaró, a Josep Masmiquel l'any 1735. Posteriorment, consta en el padró de 1860 fins avui dia.

CARACTERÍSTIQUES: masia totalment reformada de la qual crec que s'ha mantingut l'estructura original. Té el carener perpendicular a la façana principal que conté una porta de mig punt molt estreta (no entrava bestiar). Es troba formada per dos pisos.

38 ELS SUROS

SITUACIÓ: X= 449107 Y= 4622429.

ALTITUD: 645.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: ramadera.

ORIENTACIÓ: sud.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: corts

TOPÒNIM: toponímic. Rep el nom, probablement de l'explotació del suro de l'alzina surera.

DATA: segle XX.

HISTÒRIA: la primera vegada que surt documentada la masia és l'any 1249 quan el batlle de muntanya, en Pere Soreret, signà com a testimoni en una donació.

La següent informació la trobem en una inscripció situada sobre el dentell de la porta d'entrada on trobem la data 1680. Tot fa creure que es tracta de la data de la construcció de la masia, malgrat que no he trobat cap informació de la masia al segle XVII.

Al 1860 consta al padró de Vilamajor, i no

es deixà d'ocupar fins al 1920 moment en què ja no consten dades. Podria ser que la masia no estigués ocupada durant vint anys, atès que el 1940 tornem a tenir habitants a la masia fins al 1962.

El 1980 es va reformar i es convertí en una segona residència.

CARACTERÍSTIQUES: masia amb el carener paral·lel a la façana principal, formada per dos pisos. Ha estat reformada, el que no permet observar o diferenciar les parts més antigues de les modernes.

La masia actual es troba formada per dos cossos diferenciats. La masia pròpiament dita, que ocupa la part central, i els laterals on es devien trobar les corts del bestiar aprofitant la prolongació del sostre. Actualment tot forma part d'un conjunt únic havent-se eliminat la zona del bestiar.

Com a elements a destacar trobem una porta d'entrada amb llinda plana, típica del veïnat i de les masies ramaderes, un rellotge de sol del qual desconec la seva antigor, la presència d'una font que omple la bassa d'aigua i la presència de diverses corts o magatzems exteriors i independents del cos de la masia.

SITUACIÓ: X= 449214 Y= 4622542.

ALTITUD: 542 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: família I.

SITUACIÓ ACTUAL: en runes.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: un forn i algunes edificacions de les quals es desconeix quina era la seva funcionalitat.

TOPÒNIM: toponímic. Podria provenir del mot "avellana", fruit de l'avellaner. Les masies solien tenir, normalment a les feixes, arbres fruiters per tal de poder recollir els seus fruits, necessaris per a l'alimentació dels animals i les persones. La figuera, la noguera, el castanyer, o l'alzina, són arbres que molt sovint trobarem al voltant de la masia.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: la primera documentació que he localitzat ha estat en el padró de 1860 on es té constància de l'existència de la masia. Fins l'any 1910 va estar habitada per una o dues persones.

CARACTERÍSTIQUES: masia de molt reduïdes dimensions. Té el carener perpendicular a la façana principal, formada per una finestra i una porta de llinda plana, el que denota que la masia va ser construïda al segle XIX, segurament per treballadors del bosc i la muntanya. Cal ressaltar un forn i l'existència d'unes edificacions que possiblement siguin unes corts pel bestiar. No es detecten camps de conreu.

40 LA COGULLA

SITUACIÓ: X= 449151 Y= 4622436.

ALTITUD: 510 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en bon estat.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: cap.

TOPÒNIM: apòdic. Podria provenir del llatí “cuculla” que vol dir caputxa o cap amb caputxa. Realment es desconeix si l'origen del topònim és aquest i la raó per la qual es va anomenar així la masia.

DATA: segle XX.

HISTÒRIA: el 20 de setembre de 1869, Magin Bertran, prevere, amb motiu de la conversió de Santa Susanna en parròquia independent amb rector després de 300 anys, va establir els seus límits manifestant que la divisió actual segrega del poble de Montseny cinc cases que són Geron, Artillé, Civadé, Cogulla i Corral de la Badona.

CARACTERÍSTIQUES: la masia ha estat reformada en la seva totalitat fet que impedeix saber quins són els elements antics que s'han conservat. Sembla clar que es tractava d'una masia de tres pisos amb el carener paral·lel a la façana principal. La masia és molt estreta i allargassada, típic de les edificacions que s'han hagut de desenvolupar en indrets poc idonis.

41 CAL CIVADÉ

SITUACIÓ: X= 449349 Y= 4622788.

ALTITUD: 492 m.

CAPTACIÓ D'AIGUA: font.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: sud-est.

TIPOLOGIA: família II.

SITUACIÓ ACTUAL: en fase de restauració.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: càrrec. Empostissat, caixó, etc., on es guardava la civada. Segons el document que es consulti el topònim canvia (sivader, civader).

DATA: segle XX.

HISTÒRIA: L'única referència documental de la masia es troba en els padrons. Consta que ha estat habitada des del 1868 fins l'any 1965 quan es va abandonar. Actualment es troba en fase de reconstrucció.

CARACTERÍSTIQUES: Per les restes que es poden observar a la fotografia, hom pot veure que es tractava d'una masia de dos pisos amb una teulada a dues aigües.

ALTRES MASIES

42 MAS PETIT

SITUACIÓ: probablement a la zona de La Tordera.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: apòdic. Segurament ha pres el nom de la mida de la construcció.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentada en els padrons del període de temps comprès entre el 1868 i el 1887. La manca de documentació fa pensar que la seva construcció es va portar a terme a finals del segle XIX. Devia ser una masia molt petita amb una vida molt efímera. Probablement fou habitada per treballadors del bosc i la muntanya els quals van marxar quan la producció va disminuir.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

43 LA CASA NOVA

SITUACIÓ: desconeguda.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: apòdic. Segurament ha pres el nom per diferenciar-ho de la casa vella.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentada al padró municipal durant el període de temps comprès entre el 1868 i 1880 i entre el 1910 i 1920. La manca de documentació fa pensar que la seva construcció es va portar a terme a finals del segle XIX. És lògic pensar que existí una "casa vella", per tant, la "casa nova" hauria de substituir a una "casa vella" la qual tindria un altre nom, per aquesta raó no hi ha documentació.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

44 CAN XISQUET

SITUACIÓ: desconeguda.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES:
desconegudes.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentada en el padró municipal per primera vegada l'any 1887 amb el nom de Tirquet. Entre els anys 1923 al 1930 i surt esmentada amb el nom de Xisquet.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

45 CAN PAISÀ

SITUACIÓ: probablement a la zona de La Tordera.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES:
desconegudes.

TOPÒNIM: apòdic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentada en els padrons durant el període de temps comprès entre el 1868 i el 1880. La manca de documentació fa pensar que la seva construcció es va portar a terme a finals del segle XIX. Devia ser una masia molt petita amb una vida molt efímera. Probablement fou habitada per treballadors del bosc i la muntanya els quals van marxar quan la producció va disminuir.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

46 MAS NESPLER

SITUACIÓ: desconeguda.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: toponímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentada l'any 1739 al capbreu com a mas que pertany a Ciprià de Fluvià i Aguilar de Santa Maria de Palautordera.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

47 MAS MIRÓ

SITUACIÓ: desconeguda.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentada l'any 1739 al capbreu com a mas que pertany a Ciprià de Fluvià i Aguilar de Santa Maria de Palautordera.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

SITUACIÓ: desconeguda.

ALTITUD: desconeguda.

CAPTACIÓ D'AIGUA: desconeguda.

PRODUCCIÓ: desconeguda.

ORIENTACIÓ: desconeguda.

TIPOLOGIA: desconeguda.

SITUACIÓ ACTUAL: desconeguda.

CONSTRUCCIONS ANNEXES: desconegudes.

TOPÒNIM: patronímic.

DATA: desconeguda.

HISTÒRIA: surt esmentada l'any 1739 al capbreu com a mas que pertany a Ciprià de Fluvià i Aguilar de Santa Maria de Palautordera.

CARACTERÍSTIQUES: desconegudes.

ANNEX

EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE MASIES I LA SEVA POBLACIÓ																	
MASIA	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	1860	1868	1880	1887	1900	1903	1910	1915	1920	1923
TARRÉ		EX		EX	EX		EX	EX	10	8	EX	7	10	7	3		6
ROS								EX	5	3	EX	6	10	11	9	9	9
PLANAS							EX	EX		2	EX	6	6	5			3
VALLMANYA	EX		EX	EX	EX	EX	EX	EX	7	4	EX	5	4	4	3	5	5
BERNAT								EX	9	10	EX	5	5	3		5	6
RAMONET		EX						EX	6	5	EX	4	7	6	4	3	3
SAÛC								EX	6	9	EX	4	6	4			2
BESA									16	9	EX	12	12	4			6
POLELL							EX	EX	4	4	EX		6	6	7	8	8
MAS JOAN						EX	EX	EX	10	4	EX		6	6	7	8	8
TART								EX	5	3	EX	5	7	6	6	6	5
ROCA							EX	EX	6	9	EX	4	9	3	5		3
COCA						EX			5	5	EX	6	6	9	5	9	3
MARSAL								EX	5	2	EX	3	4	3	2	5	6
VILARÓ								EX		7	EX	4	7	5	7	7	5
SAMON		EX	EX	EX	EX		EX	EX	22	10	EX	9	11	9	6	7	4
ROVIRA		EX		EX	EX		EX	EX	6	3	EX	13	9	9	8	9	6
CIVADÉ									6	3	EX	5	4	6		3	6
GIRABÉS								EX	3	1	EX	4	7	7			9
SOLEI								EX		1	EX	5	5	5			
ESQUENA AMPLA								EX	5	5	EX	5	4	2	2		
ANDREU		EX						EX	7	5	EX	4	3	3	2	2	1
CABRETA								EX	4		EX	3	4		6	6	8
GINESTA								EX	3	3	EX	2	4	3			
SUROS		EX						EX	10	9	EX	5	5	4	4		

EX: Masies de les quals es té coneixement de la seva existència però es deconeix el nombre d'habitants.

EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE MASIES I LA SEVA POBLACIÓ

1924	1930	1940	1945	1946	1950	1951	1956	1960	1961	1962	1965	1991	1992	1996	1998	2000	2003	2005	2008
6	4	7	8	8	8	8	8	8	4	8	9								
9	8	5	5	4	5	5	4	2	5	2	3						1	1	1
3	3	5																	
5	5	5	3	3	3	3	3	1	1	1									1
6	1	8	6	3	6	6	3	2	6	1									
3	4	3	3	3			3	2	2	1									
2	2	7	7	5	5	3	5												
6	10	3		6	13	5	6	7	7	7	8								
8	8	7	7	6		13	6	5	3	4	3								
8	8	7	7	6		13	6	5	3	4	3								
5	3	5	5	3	6	7	3	2	2	3	4	2	2	11	9	8	6	6	6
3	3	6	6	4	5	5	4	6	7	7	6	9	9	1	1	1	1		
3	3	6	5	3	5	5	3	3	2	3				5	5	4	4	3	3
6	7	5	6	4	3		4	4	4	4	4	5	5	6	7	7	7	6	6
5	4	3	5	4	4	3	4	4	4	4	4	5	4						
4	6	5	4	4	5	4	7			3	EX	EX	EX	EX	EX	EX	EX	EX	EX
6	8	10	6	7	7	5		6	6	8	8	EX	EX						
6	8	5	5	3	4	7	3	4	1	4	5								
9	4					6		3	3	3	3						4	4	4
1																			
8		4	4	4	6	5	6	4	3	3	3								
		2	1	1	1	1	1	1	2	1	1								

EX: Masies de les quals es té coneixement de la seva existència però es deconeix el nombre d'habitants.

EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE MASIES I LA SEVA POBLACIÓ																	
MASIA	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	1860	1868	1880	1887	1900	1903	1910	1915	1920	1923
VELLANA								EX	2	3	EX	EX	1	1			
TONI								EX	6	3		4					
JAUMET ROCA								EX	3	3	EX	7	8	7	6	4	4
REGATXO								EX	3	2	EX						
SAGRERA									8	6	EX	6	3	4	4		3
MARXANT		EX						EX	9	5	EX	3	2	2	2	2	
GORGES								EX	5	6	EX	2	3	6	2	7	
ABELLAR							EX										
BOSCH							EX										
CROSELL							EX										
NESPLER							EX										
PASQUAL							EX										
PAISA									EX	EX							
XISQUET											EX						EX
CASA NOVA									EX	EX				EX	EX	EX	
RAMON							EX										
ROVIRA									EX	EX							
PETIT									EX	EX							
FONT							EX										
LA COGULLA									EX								
MAGÍ																	
RAMONILLO																	
MIRO							EX										
MARTORELL							EX										

EX: Masies de les quals es té coneixement de la seva existència però es deconeix el nombre d'habitants.

POBLACIÓ

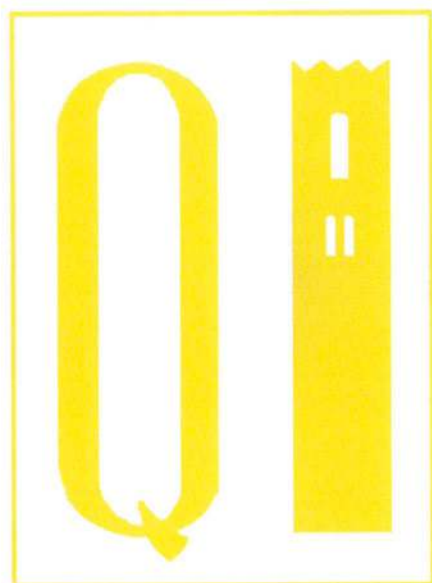

BIBLIOGRAFIA

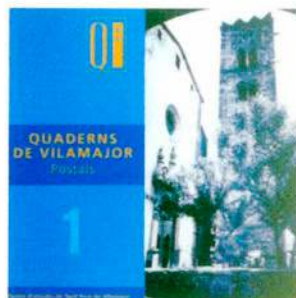
- ADROER i TISIS, Anna Maria; CABESTANY i FORT, J.F. "El castell de Fluvià". *Monografies del Montseny* núm 2. Viladrau: Edicions Cedel. 1989.
- ARXÉ i GÁLVEZ, Joaquim. "L'arqueologia a l'àrea del Montseny. Evolució del poblament a l'antiguitat". *Monografies del Montseny*, núm 5. Viladrau: Edicions Cedel. 1990.
- AVENTIN, Mercè. *Vilamajor 872 - 1299. De la fi del sistema antic a la consolidació del feudalisme..* Sabadell; Editorial AUSA. 1990.
- AVENTIN i PUIG, Mercè. *La societat rural a Catalunya en temps feudals.* Barcelona, Columna Edicions SA. 1996.
- BALVEY, Tomàs. *Notes històriques de Vilamajor.* Inèdit. Manuscrit. Museu Tomàs Balvey. Cardedeu
- BARBANY, Carme; CANTARELL, Cinta; DANTÍ, Jaume; GARCIA, Maria Rosa; RIBAS, Pere; TERRADES, Maria Encarna. *De la Balma a la Masia. L'hàbitat medieval i modern al Vallès Oriental.* Treballs de MDG 2. 1996.
- BARDERA, Francesc. "El carreratge de Sant Pere de Vilamajor". *La Veu d'en Pelideu* (núm. 0, p. 31-32). 1998.
- BARDERA, Francesc. "Políptic de Sant Pere de Vilamajor". *La Veu d'en Pelideu* núm. 1, p. 18). 1998.
- BELLVEHÍ, Dolors; BARENYS, Jordi. "Sant Pere i els seus veïnats". *La Veu d'en Pelideu* (núm. 0, p. 27). 1998.
- BELLVEHÍ, Dolors. "Santa Susanna". *La Veu d'en Pelideu* (núm. 4, p. 20-23). 1999.
- BERTRAN i DUARTE, Jordi; TARRAGO i VIDAL, Mercè. "Estructura i estatrigafia del massís del Montseny". *Monografies del Montseny* núm. 9. Viladrau. Edicions Cedel. 1994.
- *Enciclopèdia Catalana*. "El Vallès Oriental. Catalunya Romànica, volum 18 (p. 13-82; i p. 285-439). Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1991.
- CATALÀ, Pere; PLADEVALL, Antoni; FLUVIÀ, Armand de; BRASÓ, Miquel. *Els Castells Catalans*, vol. II. (p. 202-212). Barcelona. Edicions Rafael Dalmau. 1969.
- *Castellcir - Sauva Negra. IX Ronda Vallesana.* (p.25-33). Sabadell, Unió Excursionista de Sabadell. 1988.
- COMAS, Pere. *Sis-cents anys de carreratge 1384-1984.* Cardedeu: Casal de Cultura Dr. Daurella, 1984.
- DALMAU, Rafael. *Els castells catalans.* Vol. I. Barcelona: Edicions Rafael Dalmau. 1969.
- DALMAU, Rafael. *Els castells catalans.* Vol. II. Barcelona: Edicions Rafael Dalmau. 1969.
- DANTÍ i RIU, Jaume. "Propietat reial i béns comunals al Vallès a l'època Moderna." *Anuari del Centre d'Estudis*, (p. 19-37). Associació Cultural de Granollers. 1997.
- ELIES SORS, Josep Maria. "Any de 1808". *Revista La Veu d'en Pelideu.* (núm 7). 2000.
- GALLARDO, Antoni. "Del Mogent al Pla de La Calma". *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya.* (Números 514 al 516 i 518-523). Barcelona. 1938.
- GARCIA i BURDOY, Josep Maria; HERRERO i BARÓ, Higini; JORDÀ OLIVES, Mercè; MARTORI RODELLAS, Susanna; SARRIÀ i SARACHO, Ferran. *Postals.* Col. Quaderns de Vilamajor, 1. Sant Pere de Vilamajor: Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor. 2001.

- GARCIA i BURDOY, J.M. “Un retrat de la població de Sant Pere el 1880”. *La Veu d'en Pelideu* (núm. 16, p. 12-14). 2003.
- GARCIA i BURDOY, Josep Maria. *Les feines antigues del bosc i la muntanya*. col. Quaderns de Vilamajor, 4. Sant Pere de Vilamajor, Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor. 2004.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DIRECCIÓ GENERAL DEL MEDI NATURAL. *Geozona 321 Discordància del Brull i el paleozoic de l'Avencó*. [Fitxer informàtic]. Barcelona, Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge.
- GRANADO, Diego. *L'estructura del testament a dues comunitats rurals: Martorelles i Sant Pere de Vilamajor (1700 - 1750)*. Mollet del Vallès: Ajuntament de Mollet, 1989. Notes 3.
- HERRERO i BARÓ, Higini. *Rutes d'aigua (I)*. col. Quaderns de Vilamajor, 3. Sant Pere de Vilamajor: Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor. 2003.
- LLOBET, Salvador. *El medi i la vida al Montseny*. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. 1947.
- LLOBET, Salvador; BESCÓS, A.; COLL, Xavier. *El Montseny*. Granollers: Editorial Alpina, (p. 28 i plànol. E:1/40.000). 1973.
- LÓPEZ i CORTIJO, Joan. “Camins del Montseny”. *Monografies del Montseny* núm 4. Viladrau: Ediciones Cedel. 1989.
- LÓPEZ i CORTIJO, Joan. “Els pous de neu i de glaç del Montseny”. *Monografies del Montseny* núm 7. Viladrau: Edicions Cedel. 1992.
- MAS, J.; FUSALBA, M. *Santa Susanna de Vilamajor. Itineraris romànics del Vallès*. Terrassa, Arxiu Centre Excursionista de Terrassa. 1983.
- PANAREDA CLOPÉS, Josep M. *L'evolució de les grans unitats del paisatge del Montseny: directrius per a la gestió*. [Fitxer informàtic]. 2006.
- PLADEVALL, Antoni. *Sant Pere de Vilamajor. Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, vol. 6, Barcelona: G.E.C. 1982.
- PLADEVALL i FONT, Antoni. “Les arrels històriques de Palautordera. Pregó de les Festes del Remei del 1979”. *Monografies del Montseny*, núm 2. Viladrau: Edicions Cedel. 1989.
- PLADEVALL, Antoni. *Sant Pere de Vilamajor. Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, vol. 2. Barcelona, G.E.C. 1991.
- PLADEVALL i FONT, Antoni. “El Montseny a l'època medieval. Dominis i jurisdiccions”. *Monografies del Montseny*, núm 6. Viladrau: Ediciones Cedel. 1991.
- PLADEVALL i FONT, Antoni. “El Montseny a l'època medieval. L'organització religiosa”. *Monografies del Montseny*, núm 8. Viladrau, Ediciones Cedel. 1993.
- PONS. *Inventari*. Docs 97, 456, 496, 501, 518, 525, 529, 541, 548, 570, 796, 896, 940, 971, 1141, 1613, 2001, 437, 496, 500, 517, 518, 531, 534, 541, 570, 796, 895, 896, 919, 1463, 1492, 1613 i 1673. Llinars del Vallès.

- PORTALS i MARTÍ, Joan. "Ermittans a Sant Elies (1665 - 1906)". *Monografies del Montseny*, núm. 9. Viladrau: Edicions Cedel. 1994.
- PORTALS i MARTÍ, Joan. "Els ermitans de Sant Elies (segles XVII – XVIII). *La Veu d'en Pelideu* (núm. 3, p. 42 - 43). 1998.
- PORTALS i MARTÍ, Joan. *La Costa del Montseny. Entre el Turó de l'Home i la Tordera. Història d'una parròquia*. Arenys de Mar: Els llibres del Setciències. 2000.
- PORTALS i MARTÍ, Joan. «Les guerres carlines a Sant Esteve de Palautordera» . *Monografies del Montseny*, núm 13. Viladrau: Amics del Montseny. 1998.
- PUIGSUREDA, Joan; MARFÀ, Enric. "Jaume Illa "del Cortès"". *La Veu d'en Pelideu* (núm. 4, p. 28-31). 1999.
- ROIGÉ, Xavier; ESTRADA, Ferran. "El mas al Montseny. La memòria oral". *Temes d'etnologia de Catalunya*, 16. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de cultura i mitjans de comunicació. 2008.
- RUBIO VENTANYOLS, Josep-Miquel. *Camins i pistes forestals de Sant Pere de Vilamajor, Cànoves i el Pla de la Calma*. Sant Celoni: Copisteria Sant Celoni, 1996.
- SABATÉ i CURULL, Flocel. *El territori de la Catalunya Medieval. Percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'Edat Mitjana*. Barcelona: Fundació Salvador Vives i Casajuana. 1997.
- SALRACH, Josep Maria. "El procés de feudalització. Segles III-XII". *Història de Catalunya*. Vol. 2. Barcelona: Edicions 62. 1998.
- *Sant Pere de Vilamajor (Nomenclàtor i serveis)*. Disseny Gràfic i Cartogràfic SL. Plànol 59 x 69 cm. Barcelona, 1995.
- SARRIÀ i SARACHO, Ferran. *Les masies (I). El veïnat de Canyes*. col. Quaderns de Vilamajor, 2. Sant Pere de Vilamajor: Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor. 2002.
- SARRIÀ, Ferran. "Les masies de Sant Pere". *La Veu d'en Pelideu* (núm. 7, p. 33 -37). 2000.
- "Síntesi històrica i geogràfica dels municipis dels vessants Vallesà, del Congost i Osonenc del Montseny." *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, vol. 1 i 6. Barcelona, G.E.C. 1981 i 1982. (*Monografies del Montseny*, 3), Viladrau: Amics del Montseny. Juliol 1988.
- VILAGINES SEGURA, Jaume. *De la transició al feudalisme. Un cas original. El Vallès Oriental*. Estudis de Granollers i del Vallès Oriental. Ajuntament de Granollers. 1987.
- VILAGINES, Jaume. "Societat i alimentació a l'època medieval. El Vallès Oriental (segles X-XI)". Granollers. *Anuari del Centre d'Estudis de Granollers*. 1999.
- ZAMORA i ESCALA, Jaume Enric. "El carboneig al Montseny". *Monografies del Montseny*, núm 7. Viladrau: Edicions Cedel. 1992.

QUADERNS DE VILAMAJOR

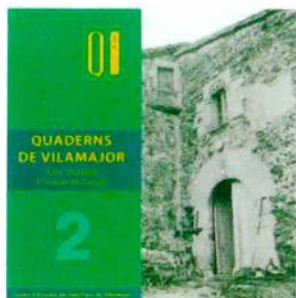

1. POSTALS

Josep M. Garcia i Burdoy, Higini Herrero Baró, Mercè Jordà Olives, Susanna Martori Rodellas i Ferran Sarrià Saracho.

CESPV, 1ª edició: juny 2001.

Un entranyable recull de diverses postals antigues de Sant Pere de Vilamajor, comentades i comparades amb imatges actuals. Hi trobaràs una eina útil i agradable per veure els canvis que ha sofert el poble durant el segle XX.

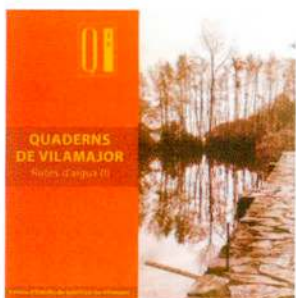
2. MASIES (I). EL VEÏNAT DE CANYES

Ferran Sarrià i Saracho.

CESPV, 1ª edició: novembre 2002.

Després d'unes pinzellades generals a les característiques dels masos agrícoles de la plana i dels ramaders de la muntanya, t'endinsarà una per una les masies del veïnat de Canyes.

Recomanat per introduir-se al coneixement del patrimoni arquitectònic rural del municipi.

3. RUTES D'AIGUA (I)

Higini Herrero Baró.

CESPV, 1ª edició: novembre 2003.

Entendre d'on vénen les aigües subterrànies que brollen de les fonts de Vilamajor i descobrir-ne algunes tot passejant pel terme municipal. Fonts abundoses i seques, estimades i oblidades...

Els tresors més refrescants de la muntanya.

4. LES FEINES ANTIGUES DEL BOSC I LA MUNTANYA

Josep M. Garcia i Burdoy
CESPV, 1ª edició: novembre 2004.

Després del “boom” turístic que ha patit el Montseny, calia recuperar de l'oblit una forma de viure, de treballar i d'entendre el bosc i la muntanya que ja molts creien perduda. Reviure quan els bosquerols encara poblaven la muntanya.

5. L'AGRICULTURA (1850-2000) / I

Josep M. Garcia i Burdoy
CESPV, 1ª edició: desembre 2006.

Sant Pere de Vilamajor ha estat un poble principalment agrícola. En aquesta primera meitat de l'obra, a part de recordar un ric vocabulari en perill d'extinció, podrem veure com s'estructurava una de les activitats econòmiques cabdals en la vida de la població.

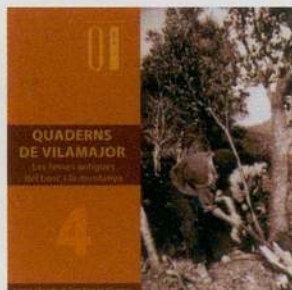

6. L'AGRICULTURA (1850-2000) / II

Josep M. Garcia i Burdoy
CESPV, 1ª edició: octubre 2007.

En aquesta segona part s'esmenten les pràctiques agrícoles, els sistemes de regadiu, els cicles agraris, les plagues i malalties existents, els tipus d'animals de treball emprats i la tipologia de conreu, tant a Sant Pere de Vilamajor com en altres indrets.

Es poden adquirir a l'Ajuntament.

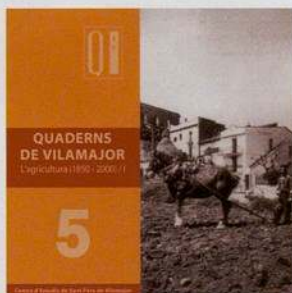

4. LES FEINES ANTIGUES DEL BOSC I LA MUNTANYA

Josep M. Garcia i Burdoy

CESPV, 1ª edició: novembre 2004.

Després del “boom” turístic que ha patit el Montseny, calia recuperar de l'oblit una forma de viure, de treballar i d'entendre el bosc i la muntanya que ja molts creien perduda. Reviure quan els bosquerols encara poblaven la muntanya.

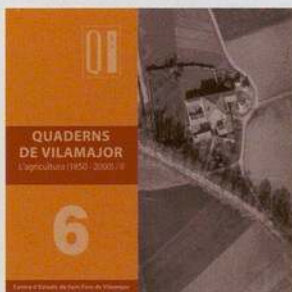

5. L'AGRICULTURA (1850-2000) / I

Josep M. Garcia i Burdoy

CESPV, 1ª edició: desembre 2006.

Sant Pere de Vilamajor ha estat un poble principalment agrícola. En aquesta primera meitat de l'obra, a part de recordar un ric vocabulari en perill d'extinció, podrem veure com s'estructurava una de les activitats econòmiques cabdals en la vida de la població.

6. L'AGRICULTURA (1850-2000) / II

Josep M. Garcia i Burdoy

CESPV, 1ª edició: octubre 2007.

En aquesta segona part s'esmenten les pràctiques agrícoles, els sistemes de regadiu, els cicles agraris, les plagues i malalties existents, els tipus d'animals de treball emprats i la tipologia de conreu, tant a Sant Pere de Vilamajor com en altres indrets.

Es poden adquirir a l'Ajuntament.

